

Humanitarna organizacija
"Islamski vakuf"
Odjel za nauku

Predmet: Fikh

IBADETI

Priprema
Odjel za nauku

Odsjek
Edukacija i nastavni plan i program

Humanitarna organizacija
"Islamski vakuf"
Odjel za nauku

Predmet: Fikh

IBADETI

Institut za pripremu daija na lokalnom
jeziku
Plan i program za jednu godinu

Priprema
Odjel za nauku

Odsjek
Edukacija i nastavni plan i program

У име Аллаха, Милостивог, Самилосног

Prenešeno je u vjerodostojnom hadisu:

"Kome Allah želi dobro, pouči ga vjerskim propisima."

(Hadis bilježi Buharija u Knjizi o znanju, poglavljje:
Kome Allah želi dobro, broj 71)

PREDGOVOR:

Zahvala pripada Allahu, Njega hvalimo, od Njega pomoć i oprost tražimo, Njemu se kajemo i Njemu se utječemo od zla nas samih i naših loših dijela. Koga Allah uputi niko ga u zabludu odvesti neće, a koga On u zabludu odvede niko ga uputiti neće. Svjedočim da nema drugog boga osim Allaha Jedinog, Koji sudruga nema, i svjedočim da je Muhammed Allahov rob i poslanik. Neka je Allahov salavat i selam njemu, njegovoj časnoj porodici i ashabima.

Kako je velika odgovornost upućivanja ljudi dobru i ukazivanja na Pravi put, i kolika je Allahova blagodat da se čovjek nađe u skupini Allahovih čestitih robova, koji postupaju u skladu sa Njegovim šerijatom (zakonom), slijedeći u tome Njegovog poslanika Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem. Želja nam je, kada govorimo o tome, da naglasimo svakom ko radi na polju daveta i podučavanja islamu da bude u svom nijetu iskren prema Allahu, tako će učitelj nastojati da obavi svoj zadatak na način koji će ostvariti očekivane ciljeve predviđene planom i programom. A učenik je svjestan da kroz ove nauke koje uči sadi u sebi sadnicu koja će dati plemenite plodove, svjetlo i uputu, te da se od njega očekuje trud, čvrsta volja, rad na povećanju i traganju za znanjem.

Nastojali smo, praveći ovaj plan i program, pripremiti nužne teme koje odgovaraju nivou učenika. Obzirom da se ove teme uče samo u jednoj godini, nastojali smo obuhvatiti temeljne šerijatske znanosti i ono što svaki musliman mora znati, izlažući tematiku na jednostavan način, jasnim izrazima, čime se ostvaruje cilj ne ostavljući nedoumice kod učenika.

Obrađujući nastavni plan i program islamskog fikha uzimali smo propise koje smo razumjeli iz šerijatskih dokaza, olakšanim pristupom, shodno potrebi ljudi i njihovoj stvarnosti, kako bi proučavanje bilo dublje a razumijevanje sveobuhvatnije, uz uvažavanje mišljenja učenjaka, izbjegavajući pri tome, koliko je moguće, navođenje neslaganja u fikhskim pitanjima u kojima učenjaci imaju različite stavove.

Uspješan učitelj je onaj koji oblikuje učenička shvatanja kroz nastavni program i budi kod njih žudnju za povećanjem znanja i razumijevanjem lekcija na ispravan način. S te strane će nastojati da primjene naučeno, onako kako to diktira obrazovna odgovornost. Ogorčna je obaveza stavljena na pleća daija i učitelja, a ona se ne može ostvariti osim zajedničkim trudom predavača i učenika, uz prisustvo sredstava koja olakšavaju shvatanje, poput udžbenika, pribora za podučavanje i tome slično.

Allaha Uzvišenog molimo da Odjel za nauku pri Organizaciji "Islamski vakuf" učini uspješnim u izboru i ponudi, i molimo Ga da pomogne i

nadahne učitelja i učenika da upotpune sve neophodno za ostvarenje plemenitog cilja u širenju šerijatskog znanja i objašnjenju istine. Naš cilj je Allahovo zadovoljstvo, neka je salavat i selam na našeg poslanika Muhammeda.

Odjel za nauku

STRUČNI CILJEVI I SMJERNICE

Stručni ciljevi fikskog plana i programa:

- 1- da učenik potpuno savlada čišćenje od velikog i malog hadesa;¹
- 2- da učenik zna razlikovati čistu od nečiste vode;
- 3- da učenik upozna nečiste tvari i način na koji se otklanja nečistoća;
- 4- da učenik usavrši obavljanje namaza teoretski i praktično;
- 5- da učenik zna kada i kako će učiniti sehvi-sedždu;²
- 6- da učenik nauči način gusulenja i oblačenja kefina umrlom te obavljanja dženaze namaza i da se kloni novotarija vezanih za dženazu i mezarje, koje su raširene u brojnim muslimanskim zemljama;
- 7- da učenik upozna vrste imetka u kojima je obavezan zekat; koliki je nisab³ svake vrste, koliko je obavezan dati, kako se izdvaja zekat i kome se daje;
- 8- da učenik nauči kako se posti i koji su propisi vazani za post;
- 9- da učenik nauči propise umre⁴ i hadža, način obavljanja tih obreda i propise vezane za njih.

Smjernice:

Fikh je praktičan predmet, stoga učitelj mora uz podučavanje fikha posvetiti veliku pažnju praktičnoj primjeni.

Navest ćemo neke od smjernice koje pomažu učitelju da ostvari postavljeni cilj:

- 1- Iskren nijjet i upućivanje dove Allahu tražeći Njegovu pomoć.
- 2- Vanjština mualima i rad po onom čemu podučava.
- 3- Kada bude podučavao teme vezane za namaz, da najveći broj časova izvede na mjestu na kojem se može obavljati namaz, te da predavanje bude praktično, radeći po riječima Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "**Klanjajte onako kao što ste mene vidjeli da klanjam.**"⁵ Ovaj i drugi hadisi upućuju na način podučavanja od abdesta do predaje selama.

---

¹ Mali hades je stanje čovjeka nakon što izgubi abdest, a veliki hades je stanje u kojem se nalaze čovjek i žena nakon spolnog odnosa (džunupluk).

² Sehvi-sedžda su dvije sedžde koje se obavljaju na kraju namaza prije ili poslije selama zbog izostavljanja, dodavanja ili sumnje u namazu.

³ Nisab je najmanja količina u kojoj je obavezan zekat uz određene šartove.

⁴ Umra je posjeta Kabe u bilo kojem vremenu uz određene obrede.

⁵ Hadis je zabilježio Buharija, Knjiga o ezanu, poglavljje: Ezan putnika ako putuju u grupi, broj 631

- 4- Upotreba nastavnih sredstava, naročito pri obradi zekata, jer su pojmovi i nisabi kod nekih vrsta imetka strani učeniku. U ovom slučaju učitelj treba spojiti između fikhskog pojma i jezičkog značenja, pa će pokazati učenicima miskal¹, dirhem², saa³, visk⁴, a zatim preći na praktični dio pa će pokazati kako se mjeri i vrši podjela. Isto tako kod kefina za mrtvog i kopanja kabura te izrade figura za ono što se može utjeloviti, a da u tome nema harama.
- 5- Učitelj treba de se udalji od mezhepskih razilaženja i da nastoji utemeljiti učenje fikha kroz dokaze i ono na čemu je većina učenjaka, osim ako je u suprotnosti sa jakim dokazom. Program koji je pred tobom je, hvala Allahu, gotovo bez mezhepskih komplikacija i različitih mišljenja, jer se nastojalo ostati uz dokaz daleko od većine pitanja u kojima su učenjaci zauzeli različite stavove.
- 6- Učitelj ne treba ulaziti u detalje fikhskih pitanja osim do nivoa kojeg učenik može shvatiti. Moguće je da je program kratak ako se usporedi sa brojem časova, ali time se želi omogućiti utemeljenje stubova islama. Mi na ovakav način vodimo računa da đak u temeljima svoje vjere bude pripremljen shodno metodi naših prethodnika od ashaba i tabiina.
- 7- Pridržavanje godišnjeg plana i programa kojeg postavlja Odsjek za nastavni plan i program ili ga određuje nastavnik predmeta.
- 8- Da učitelj često koristi praktičnu primjenu za vrijeme predavanja i u tematskim cjelinama koje se ne daju opisati riječima.
- 9- Da učitelj uključi učenike prije početka predavanja u pripremu sredstava i pribora potrebnog za obrazovanje.

---

¹ Mjera za težinu = 4,25 g.

² Dirhem u srebru iznosi: 2,97 g.

³ Mjera za zapreminu u iznosu od četiri pregršti.

⁴ Mjera za zapreminu u iznosu od šezdeset saova.

Prvi dio

**POJEDNOSTAVLJENI PRIKAZ
TAHARETA (ČIŠTOĆE)
I NAMAZA**

TAHARET (ČISTOĆA)

Definicija i vrste tahareta

Taharet u jeziku znači čistoća i udaljenost od prljavština.

U šerijatskoj terminologiji čišćenje se dijeli na dva dijela:

1. Čišćenje od hadesa¹, kojeg ima dvije vrste:
  - a) Čišćenje od malog hadesa. (To znači da onaj ko obavi malu ili veliku nuždu ili pusti vjetar, počinio je mali hades.
Čišćenje od ovakvog hadesa vrši se uzimanjem abdesta.)
  - b) Čišćenje od velikog hadesa. (Postiže se uzimanjem gusula.²)
2. Čišćenje od nečistih tvari, poput mokraće kada padne na odjeću.
(Postiže se uklanjanjem te tvari i pranjem mjesta na kojem je bila.)

Vjera islam podstiče na čistoću

Islam je vjera čistoće, i to se jasno vidi u mnogim stvarima kao na primjer:

- 1- islam je odredio da čistoća bude uslov ispravnosti namaza;
- 2- islam podstiče na kupanje, a naročito petkom;
- 3- islam podstiče na upotrebu misvaka³ i čišćenje usta;
- 4- islam podstiče na uklanjanje dlaka koje prouzrokuju neugodne mirise i skupljanje nečistoće, poput dlaka ispod pazuha i slično;
- 5- islam zabranjuje ostavljanje nečistoće na putevima kao i na mjestima na kojima se okupljaju ljudi;
- 6- Allah voli one koji se čiste, kao što kaže Uzvišeni: "**Allah zaista voli one koji se često kaju i voli one koji se mnogo čiste**".⁴

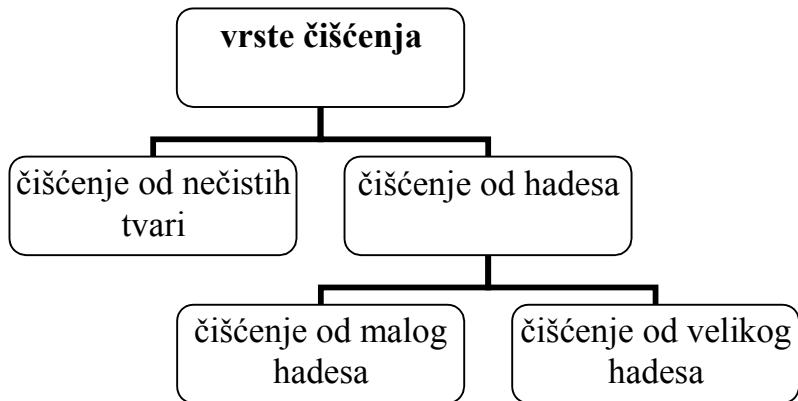
---

¹ Stanje osobe u kojem se šerijatski smatra nečistom za obavljanje nekih ibadeta u kojima je uslovljena ili preporučena čistoća.

² Kupanje na određeni način.

³ Grančica određene vrste drveta podesna za čišćenje zuba.

⁴ Sura El-Beqara, 222

VODA

Vrste vode

Razlikujemo dvije vrste vode, a to su: čista i nečista.

Prvo: Čista voda

Definicija čiste vode: To je voda koja je sačuvala svoje osobine sa kojima je stvorena.

Primjeri ovakve vode: Morska i riječna voda, kišnica, bunarska i izvorska voda.

Voda koja se sada koristi uzeta je iz ovih izvora.

Propis ove vode: Propisana je njena upotreba prilikom čišćenja, jer je čista sama po sebi a otklanja nečistoću od drugih. Kaže Uzvišeni: "**I Mi s neba čistu vodu spuštamo**".¹

I kaže: "**I s neba vam kišu spustio da bi vas njome očistio**".² A rekao je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, o moru: "**Njegova voda je čista a njegova mrtva životinja je dozvoljena**".³

Promjena čiste vode

Nekad se čista voda pomiješa s nečim što promijeni neke od njenih osobina, poput boje, mirisa ili ukusa. Ovih promjena ima dvije vrste:

- 1- Promjena uzrokovana manjom količinom čiste materije koja ne utječe na vodu, kao na primjer da se pomiješa sa zemljom, ili sapunom, ili hrđom koja ponekad nastane u bojlerima. U svim ovim primjerima voda ostaje čista i čisteća.

---

¹ El-Furqan, 48

² El-Enfal, 11

³ Hadis je zabilježio Ebu Davud (1/64) broj 83, i Tirmizija, broj 69 i rekao je: hasen sahih, a Buharija ga je ocijenio vjerodostojnim. Pogledaj: Ilelut-Tirmizijl-kubra, str. 14 i Telhisul-habir 1/9.

- 2- Promjena uzrokovana većom količinom čiste materije koja utječe na vodu i nadvlada je tako da se više ne zove vodom, kao na primjer da od vode postane čaj, čorba, tinta, sok ili nešto dugo. U ovim primjerima voda je promijenila svoju bit i postala nešto drugo, stoga nije ispravno da se koristi za uzimanje abdesta ili za kupanje.

Drugo: Nečista voda

Definicija nečiste vode: To je voda kojoj se promijenila boja, okus ili miris nečistom materijom, svejedno bila voda u većoj ili manjoj količini.

Primjeri Puno je primjera nečiste vode, poput:

- a- odvodne vode i kanalizacije,
- b- voda čija se boja promijenila nečistom krvlju,
- c- voda u koju upadne kokoš ili nešto poput nje pa ugine i promijeni miris vode.

Propis ovakve vode: Ne dozvoljava se njena upotreba pri čišćenju niti se smije koristiti kao piće ili u hrani i tome slično.

Neki propisi vezani za vodu:

- 1- Ako neko posjeduje čistu vodu, zatim se desi promjena u toj vodi, a ne zna uzrok pa sumnja da li je još uvijek čista ili je postala nečistom, propis ovakve vode je da ona ostaje u svom osnovnom stanju, a to je čistoća.
- 2- Zabranjeno je koristiti prilikom čišćenja pribor proizведен od zlata ili srebra poput posuđa i česmi za vodu.

Vježbe

- 1- Pojasni sa kojom vodom se postiže čistoća, a sa kojom ne u sljedećim primjerima i navedi razlog:
  - a- voda u koju je palo malo čorbe tako da joj se promijenila boja,
  - b- voda pomiješana sa puno tinte tako da se sada zove tinta,
  - c- voda u koju je palo nekoliko kapi tinte tako da joj se promijenila boja,
  - d- voda u koju su stavljeni kahvenski findžani tako da joj se promijenila boja,
  - e- voda na pustom mjestu pomiješana sa zemljom tako da joj se boja zamutila,
  - f- voda u kanti srednje veličine u koju se prosula čaša soka.
- 2- Izaberi iz skupine (b) ono s čime ćeš popuniti praznine u skupini (a):
  - (a)
    - * Ko obavi veliku ili malu nuždu .....
    - * Vode koje se sada koriste uzete su iz .....
    - * Kada se voda pomiješa sa zemljom .....
  - (b)
    - * još uvijek se smatra čistom vodom.
    - * počinio je mali hades.
    - * mora, rijeka, bunara i kišnica.
    - * pretvara se u glinu.
    - * počinio je veliki grijeh.
- 3- Spomenuli smo tri primjera nečiste vode, navedi dva druga primjera od sebe.

Nedžaset i njegove vrste

Definicija nedžaseta

Nedžaset u jeziku znači ono što je suprotno čistoći. U šerijatskoj terminologiji to je sve ono što Šerijat smatra nečistim, a spriječava ispravnost namaza i tavafa.

Vrste nedžaseta:

Prva vrsta: Stvari koje su nečiste same po sebi. Ova vrsta nedžaseta zove se prirodni ili izvorni nedžaset.

Primjeri ove vrste: mokraća, izmet¹, pas, svinja, krv koja ističe², strv³ i njena koža⁴.

Propis ove vrste: Ove stvari nije moguće očistiti jer su one u osnovi nečiste, osim kože uginule životinje kao što će o tome, ako Bog da, biti govora.

Druga vrsta: Stvari koje su u osnovi čiste a zatim se zaprljaju nedžasetom. Ova vrsta se zove propisni nedžaset.

Primjeri ove vrste: Odjeća na koju padne mokraća, obuća kojom se stane na izmet, voda u koju padne uginuli golub i tako promijeni miris.

Stepeni nedžaseta i načini čišćenja

Prvi stepen: Teški nedžaset (poput prljavštine psa).

Način čišćenja: da se opere sedam puta, a prvo pranje da bude sa zemljom. Dokaz ovog propisa je hadis Ebi Hurejre, radijallahu anhu, u kojem je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "**Čišćenje posude nekog od vas iz koje je lokao pas je da je opere sedam puta, prvi put sa zemljom**"⁵.

Drugi stepen: Lahki nedžaset (poput mokraće dojenčeta).

Način čišćenja: Da se popršće vodom dok ne prekrije uprljano mjesto, ali nije potrebno trljati ili cijediti. Dokaz ovog propisa je postupak Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada mu je donešen mali dječak

---

¹ Izuzima se mokraća i izmet životinje čije meso je dozvoljeno jesti, a o tome će, ako Bog da, biti govora.

² Krv koja izide prilikom klanja životinje, kao i ona koja izide iz rana, a ne krv koja ostane u mesu.

³ Strv je životinja koja ugine bez klanja na propisan način.

⁴ Izuzimaju se iz strvi: skakavci, vodene životinje poput ribe, mali insekti koji nemaju tekuće krvi poput muha i komaraca, takođe tijelo čovjek je čisto nakon smrti.

⁵ Hadis je zabilježio Muslim, Knjiga o taharetu, poglavljje: Propis lokanja psa (1/234) broj 279 i Buharija, Knjiga o abdestu, poglavljje: Ako pas piće iz posude nekog od vas neka je opere sedam puta, broj 172, ali nije spomeno: "Prvi put sa zemljom".

koji nije jeo druge hrane osim majčinog mlijeka, pa se pomokrio na njegovu odjeću, pa je tražio da mu se donese voda te je njom poprskao odjeću i nije je prao¹. Zatim je rekao je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: "**Mokraća djevojčice se pere, a mokraća dječaka se popršće.**"²

Treći stepen: Srednji nedžaset (poput ljudske mokraće i izmeta). Većina nedžaseta je od ove vrste.

Način čišćenja: Da se pere i posipa sa puno vode sve dok ne nestane nedžaseta, a ako je nedžaset većeg obima prvo će se otkloniti.

Ako se nedžaset očisti i nestane njegov trag, pa makar to bilo i bez namjere, ispravno je, kao na primjer da nečista odjeća padne u vodu ili je kiša opere tako da nestane nedžaseta.

Primjeri otklanjanja nedžaseta

1- Čišćenje nečiste zemlje

Kada se na zemlji nađe nedžaset, ako je većeg obima poput izmeta, prvo će se otkloniti a zatim će se na zemlju sipati voda sve dok ne nestane svaki trag nedžaseta. Takođe, nema smetnje da se ukloni zemlja na kojoj je nedžaset ili da se zaspe čistom zemljom.

Ako se radi, na primjer, o mokraći sipa se na to mjesto voda sve dok ne nestane traga nedžaseta.

Na ovo upućuje hadis pustinjaka koji je mokrio u mesdžidu pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tražio da se donese voda i polije na to mjesto³.

2- Čišćenje nečiste vode

Nečista voda postaje čistom potpunim otklanjanjem nedžaseta tako da ne ostane nikakav trag u vodi, u pogledu njene boje, ukusa ili mirisa, a to se postiže na slijedeće načine: dodavanjem puno vode sve dok ne nestane trag nedžaseta, ili pročišćavanjem koristeći moderna sredstva⁴.

---

¹ Hadis je zabilježio Buharija, Knjiga o abdestu, poglavlje: Mokraća dojenčadi, broj 23, i Muslim, Knjiga o taharetu, poglavlje: Propis mokraće djece i dojenčadi (1/238) broj 287.

² Hadis je zabilježio Nesajj, Knjiga o taharetu, poglavlje: Mokraća djevojčice, broj 304

³ Hadis je zabilježio Buharija, Knjiga o abdestu, poglavlje: Ostavljanje pustinjaka da mokri u mesdžidu, broj 219, I Muslim, Knjiga o taharetu, poglavlje: Obaveza pranja mokraće (1/236) broj 284.

⁴ Pogledaj: "Fetve stalne komisije"(5/80-81), i "Objašnjenje propisa" od Ibni Bessama (1/132-133), Allah mu se smilovao.

3-Čišćenje nečiste odjeće

Pere se vodom, trlja i cijedi sve dok ne nestane nedžaseta.

4-Čišćenje prostirke

Pere se vodom ili deterdžentima i trlja sve dok ne nestane nedžaseta.

Način čišćenja kože uginule životinje

Koža uginule životinje je nečista ali se čisti štavljenjem¹ (ako se radi o životinji koja je čista za vrijeme života, poput životinja čije meso je dozvoljeno i mačke²).

U slučaju da mjesto nedžaseta bude skriveno

Kada čovjek zna da se nedžaset nalazi na nečemu, ali je zaboravio ili ne može odrediti tačno mjesto nedžaseta obavezan je u ovom slučaju prati dok ne bude siguran da je nedžaset uklonjen. To se može desiti na razne načine, na primjer:

- a-** Ako zna da mu je na rukav pao nedžaset, ali ne zna tačno gdje. U ovom slučaju će oprati čitav rukav, jer će tako pouzdano znati da je otklonio nedžaset.
- b-** Ako nedžaset dođe na mali tepih ili sedžadu, a ne zna njegovo mjesto, već samo zna na kojoj je strani (gornjoj ili donjoj), oprat će tu stranu, a ako ne zna ni to oprat će je cijelu.

Osnova kod svih stvari je čistoća

Osnova kod svih stvari, poput zemlje, odjeće, prostirke i tome sličnog je čistoća. Te stvari ostaju na svojoj osnovi-čistoći, i ne treba musliman da bude sumnjičav ili nesiguran u njihovu čistoću pa makar bile i gažene ili hodala djeca po njima, sve dok se ne bude znalo da se nedžaset pojavio. Takođe nije propisano da se pita o čistoći jer nam to nije naređeno.

---

¹ Štavljenje je obrada kože određenim sredstvima tako da postane mehka i nestane neugodnih mirisa.

² Ovaj propis je vezan za životinju koja ugine bez šerijatskog klanja, a ako se radi o životinji čije meso je dozvoljeno, i zakolje se na propisan način, tada je koža čista.

Mokraća i izmet životinje čije meso je dozvoljeno

Mokraća i izmet životinja čije meso je dozvoljeno su čisti. Na primjer: ovce, koze, krave, deve, golubova, zečeva i tako dalje. Upućuje na to odgovor Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je upitan: "Mogu li klanjati u torovima ovaca?" "**Da**"¹, rekao je, a poznato je da u torovima ima ovčijeg izmeta i mokraće, pa ako je dozvoljen namaz na njima znači da su čisti.

---

¹ Bilježi ga Muslim, Knjiga o hajzu, poglavlje: Meso deve kvari abdest (1/275) broj 260.

Vježbe

- 1- Odredi šta je moguće očistiti a šta ne u slijedećim primjerima i navedi razlog:
svinja – koža uginule životinje – voda – odjeća
- 2- Pojasni šta je čisto a šta ne u slijedećim primjerima i navedi razlog:
  - a- Voda u koju je pao golub a zatim odletio, ali se boja vode promijenila.
  - b- Čaša vode u koju je upala muha.
  - c- Posuda sa vodom ostavljena u prostoru za ovce; boja vode se promijenila.
  - d- Kurbanska koža.
  - e- Krv koja izide iz životinje prilikom klanja.

3- Izaberi iz stupca (b) ono što odgovara navedenom pod stupcom (a):

a	b
- mokraća	- čisti se dodavanjem puno vode dok ne nestane promjene
- voda zaprljana mokraćom	- nije potreban nijjet ili namjera
- mokraća dojenčeta	- je teški nedžaset
- za otklanjanje nedžaseta	- ne može se očistiti
	- mora se cijeli oprati
	- je lahki nedžaset

Pranje poslije nužde

Pranje poslije velike ili male nužde može se obaviti na jedan od dva načina:

- 1- Upotreбом vode.
- 2- Upotreбом papira ili kamenja i tome sličnog¹.

Ako se čišćenje obavi papirom nije obavezno koristiti vodu², ali je to svakako bolje³.

Abdest

Pitanje:

Šta moraš uraditi prije namaza?

Odgovor:

Moram uzeti abdest da čist pred svoga Gospodara stanem.

Način uzimanja abdesta

- 1- Pripremam vodu za abdest i kažem: Bismillah, a zatim perem šake tri puta,
- 2- Izapirem usta i nos a zatim perem lice,
- 3- Perem ruke do iza lakata,
- 4- Potirem glavu i uši,
- 5- Perem noge do iza članaka.

---

¹ Zabranjeno je prilikom čišćenja nakon velike ili male nužde koristiti kost ili životinjski izmet.

² Ako se čisti papirom i sličnim ne smije biti manje od tri puta.

³ Pogledaj tefsir Allahovih riječi: "U njoj su ljudi koji vole da se često peru, a Allah voli one koji se mnogo čiste." (Et-Tevbe, 108)

NAMAZ

Pitanje:

Uzeo si abdest, pa kako ćeš klanjati?

Odgovor:

- 1- Okrećem se prema kibli i govorim: "الله أَكْبَرُ" (*Allahu ekber*), a to znači: "Allah je najveći".
- 2- Dovim učeći početnu dovu.
- 3- Učim "Fatihu" a zatim nešto iz Kur'ana.
- 4- Govorim: "الله أَكْبَرُ" (*Allahu ekber*), činim ruku, i kažem: "سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَظِيمِ" (*Subhāne Rabbijel-azīm*), a to znači: "Slava Tebi, moj Veliki Gospodaru".
- 5- Ispravljam se sa rukua i govorim:
"سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمَدَهُ, رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ" (*Semiallāhu limen hamideh, Rabbenā ve lekel-hamd*), a to znači: "Allah se odaziva onom ko Mu se zahvaljuje, Gospodaru naš Tebi hvala".
- 6- Kažem: "الله أَكْبَرُ" (*Allahu ekber*), činim sedždu i govorim dok sam na sedždi: "سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى" (*Subhāne Rabbijel-e'alā*), a to znači: "Slava Tebi, moj Uzvišeni Gospodaru".
- 7- Kažem: "رَبِّ اغْفِرْ لِي" (*Allahu ekber*), sjedam i govorim: "Rabbigfirli", a to znači: "Gospodaru, oprosti mi".
- 8- Kažem: "الله أَكْبَرُ" (*Allahu ekber*), činim drugu sedždu i govorim: "سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى" (*Subhāne Rabbijel-e'alā*).
- 9- Ustajem na drugi rekati govoreći: "الله أَكْبَرُ" (*Allahu ekber*).

Pitanje:

Da li ćemo na drugom rekatu raditi isto kao što smo radili na prvom?

Odgovor:

Da, na drugom rekatu ćemo raditi isto kao što smo radili na prvom, ali ne ćemo učiti početnu dovu, a nakon završetka drugog rekata ostajemo na prvom sjedenju (na podne, ikindiji, akšamu i jaciji namazu) a zatim ustajemo i upotpunjujemo namaz.

Na kraju zadnjeg namaskog rekata ostajemo na zadnjem sjedenju a zatim predajemo selam.

Početna dova

Pitanje:

Kako se uči početna dova?

Odgovor:

Početna dova glasi:

"سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ وَتَبَارَكَ اسْمُكَ وَتَعَالَى جَدُّكَ وَلَا إِلَهَ غَيْرُكَ"

(*Subhāneke-llāhumme ve bihamdike ve tebārekesmuke ve teālā džedduke ve lā ilāhe gajruke*).

A to znači:

"Da si slavljen samo Ti, moj Allahu, Tebi hvala. Tvoje ime je uzvišeno, Tvoje veličanstvo je veliko. Nema boga (koji zaslužuje da bude obožavan) osim Tebe".

Prvo sjedenje (Et-tešehhudu-l-evvel)

Pitanje:

Šta se uči na prvom sjedenju?

Odgovor:

Uči se:

الْحَمْدُ لِلَّهِ وَالصَّلَاةُ وَالطَّبَيْبَاتُ السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ. السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ. أَشْهُدُ أَنَّ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَشْهُدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ

(*Ettehijjātu lillāhi vessalevātu vettajjibātu. Esselāmu alejke ejjuhennebiju ve rahmetullāhi ve berekātuhu. Esselāmu alejnā ve alā ibādillāhis-sālihīn. Ešhedu en lā ilāhe illallāhu ve ešhedu enne Muhammeden abduhū ve resūluh*).

A to znači:

"Poštovanje, sve počasti i sva savršenstva samo Allahu pripadaju. Neka je Allahov mir tebi Vjerovjesniče i neka ti Allah ukaže Svoju milost i blagoslov. Neka je spas i mir nama i svim dobrim Allahovim robovima. Svjedočim da nema boga (koji zaslužuje da bude obožavan) osim Allaha i svjedočim da je Muhammed Allahov rob i Njegov poslanik".

Salavati na Poslanika - sallallahu alejhi ve sellem

Pitanje:

Šta se dodaje na drugom sjedenju?

Odgovor:

Nakon učenja "Et-tehijjātu" uče se salavati na Poslanika - sallallahu alejhi ve sellem, koji glase:

"اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ. وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ. مَحَمِيدٌ".

(*Allāhumme salli alā Muhammedin ve alā āli Muhammed, kemā sallejte allā Ibrāhīme ve alā āli Ibrāhīm, inneke hamīdun medžīd, ve bārik alā Muhammedin ve alā āli Muhammed kemā bārekte allā Ibrāhīme ve alā āli Ibrāhīm, inneke hamīdun medžīd*).

A to znači:

"Allahu, ukaži Svoju počast Muhamedu i rodu Muhammedovom kao što si je ukazao Ibrahimu i rodu Ibrahimovom. Zaista si Ti hvaljen i slavljen.

Allahu, blagoslovi Muhameda i rod Muhammedov kao što si blagoslovio Ibrahima i rod Ibrahimov. Zaista si Ti hvaljen i slavljen."

Strogo propisani namazi

Pitanje:

Koji su to namazi koje nam je Allah strogo naredio i koliko rekata ima svaki namaz?

Odgovor:

Namazi koje nam je Allah strogo naredio su drugi islamski šart, ima ih pet, a to su:

- 1- podne-namaz (ima četiri rekata),
- 2- ikindija-namaz (ima četiri rekata),
- 3- akšam-namaz (ima tri rekata),
- 4- jacija-namaz (ima četiri rekata),
- 5- sabah-namaz (ima dva rekata).

Strogo propisani namazi i broj rekata

Namaz	broj rekata
podne	4
ikindija	4
akšam	3
jacija	4
sabah	2

Stvari koje kvare abdest

Pitanje:

Koje su to stvari koje kvare abdest?

Odgovor:

Neke od stvari koje kvare abdest su:

- 1- Sve što izide na jedan od dva prirodna otvora, poput mokraće, izmeta, vjetra i tome slično;
- 2- duboki san.

Kome se desi neka od ovih stvari pokvario je abdest i treba ga obnoviti.

Stvari koje kvare namaz

Pitanje:

Koje su to stvari koje kvare namaz?

Odgovor:

Neke od stvari koje kvare namaz su: jelo, piće, govor, smijanje i puno pokreta koji nisu nužni.

Ponavljanje naučenog

Pitanja:

- 1- Kako ćeš uzeti abdest?
- 2- Šta kvari abdest?
- 3- Kako ćeš klanjati namaz?
- 4- Šta kvari namaz?
- 5- Kako se uči početna dova?
- 6- Prouči napamet "*Et-tehijjātu*"?

Drugi dio

**POJEDINOSTI
TAHARETA I NAMAZA**

Adabi¹ obavljanja nužde

Kada hoćeš obaviti nuždu, svejedno veliku ili malu, nemoj se okrenuti prednjom ili zadnjom stranom prema kibli iz počasti prema Allahovoj svetoj kući.

Učeniče, znaj da nije dozvoljeno obavljati nuždu na putevima, u hladu gdje ljudi sjede i na javnim mjestima. Nastoj da takva mjesta stalno budu čista. Kada hoćeš ući u zahod, zakoraci lijevom nogom i reci:

"اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْخُبُثِ وَالْخَنَاثِ"

(*Allāhumme innī eñzu bike minel-hubsi vel-habāis*), a to znači: "Allahu, utječem Ti se od muških i ženskih šejtana". A kada izađeš reci: "غُفرَانَكَ" (*Gufrānek*), a to znači: "Tvoj oprost".

Čišćenje nakon nužde

Kada obaviš nuždu, veliku ili malu, očisti se vodom, papirom, kamenom ili bilo kojim dozvoljenim čistim predmetom koji otklanja nedžaset. Upotreba vode pri otklanjanju nedžaseta naziva se "*istindžā'*", a upotreba papira ili sličnog naziva se "*istidžmār*".

Znaj da postoje stvari koje je zabranjeno koristiti prilikom čišćenja nakon nužde, poput hrane, kosti, životinjskog izmeta i papira na kojem su napisane riječi koje se moraju, Allahovom naredbom, poštovati.

Pojedinosti vezane za abdest

Abdest mora uzeti svako onaj ko želi klanjati, dodirnuti časni mushaf ili tavafiti oko svete Kabe. Znaj da abdest ima svoje šartove (uslove) bez kojih neće biti ispravan.

Abdeski šarti

Neki od šartova ispravnosti abdesta:

- 1- Sposobnost rasuđivanja (kada dijete navrši otprilike sedam godina, tada ispuni ovaj uslov).
- 2- Nijjet (namjera), mjesto nijjet je srce a izgovaranje nijjet jezikom je novotarija. Na ovaj uslov upućuju riječi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "**Djela se doista vrednuju prema namjerama**", hadis je prenio Buharija².

---

¹ Adabi - ono što je pohvalno raditi od riječi i dijela.

² Knjiga: Početak objave, poglavljje: Kako je dolazila objava Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, broj 1

- 3- Voda kojom se uzima abdest mora biti čista i čisteća. Onaj ko ne nađe vodu uzet će tejemnum.
- 4- Uklanjanje svega što sprječava dolazak vode do kože, poput tijesta, voska i gline.

Abdeski farzovi

Abdeski farzova ima šest:

- 1- Pranje lica, u to spada ispiranje usta i nosa;
- 2- Pranje ruku do iza lakata;
- 3- Potiranje cijele glave, a u to ulaze i uši;
- 4- Pranje stopala zajedno sa člancima;
- 5- Redoslijed¹;
- 6- Uzastopnost².

Abdeski sunneti

Tri puta oprati sve dijelove tijela, a glavu potrati jedanput³.

Stvari koje kvare abdest

- 1- Sve što iziđe na jedan od dva prirodna otvora (mokraća, izmet, vjetar, bijela sluzava tekućina koja izlazi prije sjemena pri spolnom nadražaju, ili bijela čvrsta tekućina koja izlazi bez nadražaja nakon mokrenja);
- 2- Gubljenje svijesti (snom, nesvjesticom i sličnim);
- 3- Direktno dodirivanje polnog organa šakom.

Kada je gusul obavezan

Gusul (kupanje) je obavezan u slijedećim slučajevima:

- 1- Nakon izlaska sjemena sa osjećajem strasti, u snu ili na javi, bilo kod muškarca ili kod žene;
- 2- Poslije spajanja spolnih organa, pa makar i ne došlo do polucije (izlazka sjemena);
- 3- Nakon hajza i nifasa;

---

¹ Pod redoslijedom se podrazumijeva da se abdest uzima ovim redom: pranje lica, pranje ruku do iza lakata, potiranje glave, pranje nogu.

² Da ne bude velik vremenski razmak između pranja pomenutih dijelova tijela.

³ Glava se potire tako što se navlažene ruke stave na vrh čela te se povuku do potiljka a zatim vrate na početno mjesto.

4- Primanje islama (osoba koja je bila nevjernik, pa nakon toga primi islam obavezna je da se okupa).

Kada se desi neka od ovih stvari obavezno je uzeti gusul radi obavljanja namaza, tavafa, dodirivanja ili nošenja mushafa i boravka u džamiji.

Kako se uzima gusul

Onaj ko uzima gusul obavezan je vodom oprati čitavo tijelo, kako kožu tako i dlake, vodeći računa da voda stigne do svakog dijela tijela.

Prenosi se od Ajše, radijallahu anha, žene Poslanika, sallallah alejhi ve sellem, da Poslanik, sallallah alejhi ve sellem, kada bi htio da se okupa zbog džunupluka¹, počeo bi sa pranjem ruku a zatim bi uzeo abdest kao što se uzima abdest za namaz, onda bi pokvasio prste vodom pa bi njima dolazio do samog korijena kose a zatim bi tri puta rukama sipao vodu na glavu, te bi oprao vodom čitavo tijelo².

Tejemmum

Definicija tejemmuma:

Jezički tejemmum znači namjera, a u šerijatskoj terminologiji: potiranje lica i ruku čistom zemljom s namjerom čišćenja.

Puno je stvari koje upućuju na lahkoću ove vjere, od njih je i primjena tejemmuma kao zamjene za abdest ili gusul u slučaju da osoba koja treba abdestiti ili gusuliti ne nađe vodu ili da ima vodu ali se boji da će joj nauditi ako je upotrijebi.

Rekao je Uzvišeni: "...A ne nadete li vodu, onda rukama svojim čistu zemlju dotaknite i njima preko lica svojih i ruku svojih predite"³.

Kako se uzima tejemmum

Onaj ko uzima tejemmum dodirnut će rukama čistu površinu zemlje⁴ jedanput a zatim će potrati svoje lice i šake.

---

¹ Stanje nakon spolnog odnosa.

² Hadis je zabilježio Buharija, Knjiga o gusulu, poglavlj: Abdest prije gusula, broj 248.

³ El-Maida, 6

⁴ Čista površina, bila to zemlja, prašina, pijesk ili kamen.

Tejemnumski šarti

- 1- Nemogućnost upotrebe vode. Poput onog ko nema vode ili strahuje od moguće štete ako bi upotrijebio vodu, kao u slučaju bolesti ili velike studeni kada nije u mogućnosti ugrijati vodu i tome slično.
- 2- Nastupanje namaskog vremena. Neće se uzimati tejemmum za obavljanje propisanog namaza dok ne nastupi njegovo vrijeme.
- 3- Nijjet. Tejemnum nije ispravan osim sa nijjetom, a mjesto nijjeta je srce i nije dozvoljeno izgovaranje nijjeta jezikom.

Šta kvari tejemmum

Stvari koje čine gusul obaveznim i sve što kvari abdest kvari i tejemmum. Isto tako tejemmum kvari pojava vode prije stupanja u namaz ili za vrijeme namaza, a ne nakon završetka namaza, onom ko je uzeo tejemmum zbog nedostatka vode, a ne onom ko ga je uzeo zbog bolesti.

Mesh po mestvama

Vjera islam se odlikuje lahkoćom, a mesh po obući je jedan od pokazatelja te lahkoće. Mestve po kojima se potire mogu biti napravljene od kože ili sličnog materijala, a mogu biti i od pamuka, poput čarapa po kojima je takođe dozvoljeno uzimati mesh.

Propisi vezani za mesh:

1- Vrijeme važenja mesha

Kod osobe koja je u mjestu boravka period mesha je dan i noć, a kod putnika tri dana i tri noći.

2- Šart mesha

Da se mestve obuku nakon uzimanja abdesta.

3- Šartovi mestvi:

- a- Da su napravljene od čistog materijala, kojeg je dozvoljeno koristiti, stoga se ne čini mesh po nečistom, poput kože psa ili svinje.

- b- Da pokrivaju stopala do iza članaka.

- c- Da nisu puno izderane, a ne smeta ako su manje pocijepane.

4- Način uzimanja mesha, početak i prestanak mesha:

Potire se većina gornjeg dijela mestvi i ostalog po čemu se uzima mesh, a peta i donjni dio se ne potiru. Vrijeme važenja mesha počinje

prvim potiranjem nakon gubljenja abdesta, a završava istekom važećeg vremena.

Pojedinosti vezane za namaz

Namaski šarti

Znaj da je namaz strogo naređen svakom muslimanu i muslimanki. Dužan si, još dok si mali, naučiti kako se klanja a zatim obavljati namaze u njihovim vremenima upotpunjavajući nemaske ruknove, šartove, vadžibe i sunnete kako bi Uzvišeni Allah tobom bio zadovoljan i kako bi bio od onih koji će postići uspjeh na dunjaluku i ahiretu.

Namaz ima devet šartova koji se moraju ispuniti prije stupanja u namaz, a to su:

- 1- islam
- 2- pamet
- 3- rasuđivanje
- 4- čistoća (otklanjanje hadesa)
- 5- otklanjanje nedžaseta
- 6- propisno oblačenje
- 7- nastupanje namaskog vremena
- 8- okretanje prema kibli
- 9- nijjet

A sada ćemo ukratko pojasniti sve ove šarte. Allaha molimo da nam uspjeh olakša i razboritost podari.

1- Islam

Namaz, i ostale dužnosti, se primaju samo od muslimana, koji vjeruje da je Allah gospodar, Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, poslanik, a islam jedina kod Allaha priznata vjera.

Djela nevjernika se ne primaju taman kada bi utrošio u dobrotvorne svrhe koliko čitav dunjaluk zlata. A dokaz su riječi Uzvišenog Allaha: "**I Mi ćemo pristupiti djelima njihovim koja su učinili, u prah i pepeo ih pretvoriti**".¹

2- Pamet

Pamet je sredstvo razumijevanja šerijatskih propisa, stoga onaj ko nije pametan nije šerijatski obavezan. Luda osoba nije dužna klanjati, postiti ili obavljati bilo koji drugi ibadet sve dok ne dođe pameti. Dokaz su riječi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "**Pero je podignuto (grijeh spada)**

---

¹ El – Furqan, 23

sa tri osobe: sa onog koji spava dok se ne probudi, sa lude osobe dok ne dođe pameti i sa djeteta dok ne postane punoljetno.¹

3- Rasuđivanje

Mala djeca ne ispunjavaju ovaj uslov. Kada dijete počne shvatati šta je dobro a šta loše i praviti razliku između lijepog i ružnog, dostiglo je stepen rasuđivanja. Navršavanjem sedme godine dijete ispunjava ovaj uslov i tada mu se naređuje da obavlja namaz. Dokaz su riječi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "**Naredujte svojoj djece da klanjaju kada napune sedam godina a od deset ih radi namaza i udarite, i razdvojite ih u postelji.**"²

4- Čistoća (otklanjanje hadesa)

Ostvaruje se uzimanjem abdesta, na poznat način tako da se opere lice uz izapiranje usta i nosa, operu se ruke do iza lakata, potire se cijela glava i uši te se operu noge do iza članaka. Dokaz su riječi Allaha Uzvišenog: "**O vjernici, kada hoćete da molitvu obavite, lica svoja i ruke svoje do iza lakata operite a glave svoje potarite i noge svoje do iza članaka (operite).**"³

5- Otklanjanje nedžaseta

Nedžaset se otklanja sa:

- a- tijela, dokaz su riječi Uzvišenog: "**A Allah voli one koji se mnogo čiste**"⁴;
- b- odjeće u kojoj će se klanjati, dokaz su riječi Uzvišenog: "**I odjeću svoju očisti**"⁵;
- c- mjesta gdje će se klanjati, dokaz su riječi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "**Uistinu, ne priliči da se ove džamije prljaju mokraćom ili nekim drugim nedžasetom.**"⁶

---

¹ Hadis bilježi Ahmed u svom Musnedu (6/100-101), Ebu Davud, Knjiga o šerijatskim kaznama, poglavje: Kada ludi ukrade ili zasluži kaznu, broj 4398, Nesai, Knjiga o razvodu braka, poglavje: Osobe čije puštanje žena se ne sprovodi, broj 3432 i Ibnu Madže, Knjiga o razvodu braka, poglavje: Kada maloumni ili maloljetni pusti ženu. Hadis je vjerodostojan, takvim ga je ocijenio Albani u Sahihu-l-džami, broj 3512

² Hadis bilježi Ebu-Davud, Knjiga o namazu, poglavje: Kada se dječaku naređuje da klanja, broj 495. Rekao je Albani o ovom hadisu: hasen-sahih, pogledaj: Sahihu-l-džami, broj 4026

³ El-Maida, 6

⁴ Et-Tevba, 108

⁵ El-Muzzemmil, 14

⁶ Dio poznatog hadisa, kojeg smo ranije spomenuli govoreći o pustinjaku koji je mokrio u džamiji.

6- Propisno oblačenje

Najmanje što se mora pokriti da bi namaz bio ispravan jeste avret (stidni dio tijela). Avret muškarca u namazu je od pupka do koljena, a kod žene avret je cijelo tijelo osim lica i šaka, a ako je u prisustvu muškaraca koji joj nisu mahremi, pokriće cijelo tijelo. Dokaz ovog šarta su riječi Allaha Uzvišenog: **O sinovi Ademovi, lijepo se obucite kad hoćete da molitvu obavite.**¹

7- Nastupanje namaskog vremena

Svak od pet propisanih namaza mora se obaviti u tačno određenom dijelu noći ili dana. Svako namasko vrijeme ima svoj početak i kraj.

Slijedi tabelarni prikaz početka i kraja svih namaskih vremena:

namaz	početak	kraj
sabah	pojava prave zore	izlazak sunca
podne	prelazak sunca polovine neba	dostizanje sjenke dužine predmeta
ikindija	dostizanje sjenke dužine predmeta	kad Sunce požuti
akšam	zalazak sunca	potpuni nestanak rumenila na zapadu
jacija	potpuni nestanak rumenila na zapadu	polovina noći

Dokazi:

- Iz časnog Kurana: "...vjernicima je propisano da u određeno vrijeme molitvu obavljaju."² To jest u vremenima koja smo spomenuli.
- Iz sunneta: hadis Džibrila alejhi-sselam u kojem se opisuje kako je imamio Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, u namazu na početku i na kraju svakog namaskog vremena, a nakon toga rekao: **"Muhammed, namaz je između ova dva vremena."**³

8- Okretanje prema kibli

Prije stupanja u namaz obavezno je odrediti pravac kible, tj. stranu prema kojoj se okreće u namazu u odnosu na mjesto na kojem se obavlja namaz. Pravac Kabe možemo odrediti na razne načine, kao na primjer: pomoću

¹ El-Araf, 31

² En-Nisa, 103

³ Hadis bilježi Nesai, Knjiga o namaskim vremenima, poglavljje: Prvo jacisko vrijeme, broj 526. Hadis je ocijenio vjerodostojnim šejh Albani.

izlaska i zalaska Sunca u toku dana, pomoću zvijezde Sjevernjače u toku noći, pomoću kompasa, a možemo saznati i pitajući stanovnike mjesta u kojem želimo klanjati, ako su prisutni.

Dokaz su riječi Allaha Uzvišenog: "**Vidimo Mi kako sa žudnjom bacaš pogled prema nebu, i Mi ćemo sigurno učiniti da se okrećeš prema strani koju ti želiš: okreni zato lice svoje prema Časnom hramu! I ma gdje bili, okrenite lice svoje na tu stranu.**"¹

Osoba koja putuje u avionu ili drugom prevoznom sredstvu u kojem nije u mogućnosti da se okrene prema kibli, okrenut će se u bilo kojem pravcu, ako se boji da će namasko vrijeme isteći prije nego što bude u mogućnosti klanjati prema kibli.

9- Nijjet

Nijjet je odluka srca da nešto uradi. Osoba koja pristupa namazu treba biti prisutna umom i srcem uz namaz koji želi obaviti. Dokaz su riječi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "**Djela se doista vrednuju prema namjerama i svakom čovjeku pripada ono što naumi.**"²

Važnost namaza

Namaz je drugi od pet islamskih šarta. Propisan je svakom pametnom i punoljetnom muslimanu. Strogo je zabranjeno odgoditi namaz van propisanog vremena osim osobi koja ima namjeru spojiti dva namaza, poput putnika i bolesnika kojima je dozvoljeno odgoditi podne-namaz i klanjati ga sa ikindijom, ili akšam sa jacijom.

Onaj ko porekne obavezu namaza postao je nevjernik.

Način obavljanja namaza

Osoba koja hoće klanjati okrenuće se prema kibli i reći: "اَللّٰهُ اَكْبَرُ" (*Allahu ekber*), dižući ruke za vrijeme izgovaranja tekbira do visine ramena. Zatim će svezati ruke na prsima tako da desna ruka bude preko lijeve a pogled će usmjeriti prema mjestu sedžde i proučiti početnu dovu:

"سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ وَتَبَارَكَ اسْمُهُ وَتَعَالَى جَدُّهُ وَلَا إِلَهَ غَيْرُهُ"

(*Subhāneke-llāhumme ve bihamdike ve tebārekesmuke ve teālā džedduke ve lā ilāhe gajruke*).³

Zatim će učiti:

---

¹ El-Bekara, 144

² Hadis bilježi Buharija, knjiga: Početak objave, poglavlje: Kako je dolazila objava Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, broj 1

³ Shodno hadisu kojeg bilježi Ebu-Davud u svom Sunenu, knjiga: Namaz, poglavlje o početnoj dovi, broj 775. Muhadis Albani je hadis ocijenio vjerodostojnim.

"أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ"

(*Eūzu billāhi mineš-šejtānir-radžīm. Bismillāhir-rahmānir-rahīm*), što znači: "Allahu se utječem od prokletog šejtana. U ime Allaha, Milostivog, Samilosnog."

Sve ovo uči se usebi. Zatim će učiti na prva dva rekata Fatihu i nešto iz Kur'ana, a na trećem rekatu akšama i na trećem i četvrtom rekatu podne, ikindije i jacije učit će samo Fatihu. Imam će učiti glasno na sabah namazu i na prva dva rekata akšama i jacije, a na ostalim rekatima učit će usebi.

Zatim će izgovoriti tekbir (*Allahu ekber*), učiniti ruku i izgovoriti tri puta: "سُبْحَانَ رَبِّيِ الْعَظِيمِ" (*Subhāne Rabbijel-azīm*) a zatim se ispraviti govoreći: "سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمَدَهُ رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ حَمْدًا كَثِيرًا طَيْبًا مُبَارَكًا فِيهِ مِلْءُ السَّمَاوَاتِ وَمِلْءُ الْأَرْضِ" ("وَمِلْءُ مَا شِئْتُ مِنْ شَيْءٍ بَعْدَ") (*Semi'allāhu limen hamideh, Rabbenā ve lekel-hamd hamden keširen tajjiben mubāreken fih mile's-semavāti vel-erdi ve mile' ma ši'te min šejin bad*), a to znači: "Allah se odaziva onom ko Mu se zahvaljuje, Gospodaru naš Tebi hvala – beskonačna hvala, lijepa hvala u kojoj je svaki blagoslov. Tebi hvala koja ispunjava nebesa i Zemlju i što Ti hoćeš osim njih."

Onaj ko klanja za imamom neće reći: "*Semi'allāhu limen hamideh*", nego će reći: "*Rabbena ve lekel-hamd...*"

Zatim će izgovoriti tekbir i učiniti sedždu na sedam dijelova tijela: lice (čelo i nos), dlanovi, koljena i stopala. Ruke će raširiti tako što će udaljiti nadlaktice od tijela a šake će staviti u ravnini ramena. Dok je na sedždi tri puta će izgovoriti: "سُبْحَانَ رَبِّيِ الْأَعْلَى" (*Subhāne Rabbijel-e'alā*) a zatim će se ispraviti izgovarajući tekbir. Lijevu nogu će položiti i na nju sjesti, stopalo desne noge će ispraviti a njene prste podviti i okrenuti prema kibli, zatim će izgovoriti sljedeće riječi:

"رَبِّ اغْفِرْ لِي وَارْحَمْنِي وَاهْدِنِي وَاعْفُنِي وَارْزُقْنِي" (*Rabbigfirli, verhamnī veħdinī veħfinī verzuknī*), a to znači: "Gospodaru, oprosti mi, smiluj mi se, uputi me, podari mi zdravlje i opskrbi me".

Zatim će učiniti drugu sedždu, koja je ista kao i prva u onom što se govori i što se radi. Nakon druge sedžde dići će se na drugi rekak, koji se obavlja na isti način kao i prvi ali se ne uči početna dova.

Ukoliko namaz ima više od dva rekata, nakon prvog sjedenja će ustati i klanjati preostale rekate. Nakon toga sjest će na posljednje (drugo) sjedenje držeći stopalo desne noge uspravno sa podvijenim prstima, a lijevu nogu će izbaciti na desnu stranu i sjesti na tlo, zatim će učiti *Et-tehijjātu*, salavate, dovu prenešenu od Poslanika, sallallahu alejhi ve selleme, i predati selam.

Et-tehijjātu i salavati na Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem

Et-tehijjātu:

"الَّهُيَّاتُ لِلَّهِ وَالصَّلَوَاتُ وَالطَّيَّبَاتُ السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَىٰ
عَبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ"¹

(Ettehijjātu lillāhi vessalevātu vettajjibātu. Esselāmu alejke ejjuhennebiju ve rahmetullāhi ve berekātuhi. Esselāmu alejnā ve alā ibādillāhis-sālihīn. Eshedu en lā ilāhe illallāhu ve eshedu enne Muhammeden abduhū ve resūluh).

Salavati na Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem:

"اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ
مَحِيدٌ. وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ
مَحِيدٌ"²

(Allāhumme salli alā Muhammedin ve alā āli Muhammed, kemā sallējte allā Ibrāhīme ve alā āli Ibrāhīm, inneke hamīdun medzīd, ve bārik alā Muhammedin ve alā āli Muhammed kemā bārekte allā Ibrāhīme ve alā āli Ibrāhīm, inneke hamīdun medzīd).

Nakon *Et-tehijjātu i salavata* uči se dova koju je učio Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem:

"أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ عَذَابِ جَهَنَّمَ، وَمِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ وَمِنْ فَتْنَةِ الْمَحْيَا وَالْمَمَاتِ، وَمِنْ شَرِّ فَتْنَةِ الْمَسِيحِ
الْدَّجَالِ"³

(Eūzu billāh-i-min azābi džehennem, ve min azābil-kabri ve min fitnetil-mahjā vel-mamāti, ve min šeril-mesihid-dedžāli) što znači: "Allahu, Tebi se utječem od džehennema, od patnje u kaburu, od dunjalučkih i ahiretskih kušnji i od kušnje Mesih-a Dedžala."

Ruknovi namaza i dokazi

Namaz ima četrnaest ruknova, a to su:

- 1- stajanje u farz-namazu (onaj ko je u mogućnosti)
- 2- početni tekbir
- 3- učenje Fatihe
- 4- ruku
- 5- dizanje sa rukua

¹ Muslimova zbirka vjerodostojnih hadisa, Knjiga o namazu, poglavje: Prvo sjedenje u namazu, broj 402.

² Muslimova zbirka vjerodostojnih hadisa, Knjiga o namazu, poglavje: Salavati na Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, broj 405.

³ Hadis bilježi Muslim, Knjiga o namazu, poglavje: Od čega se utječe u namazu, broj 588.

- 6- sedžda na sedam dijelova tijela
- 7- ispravljanje sa sedžde
- 8- sjedenje između dvije sedžde
- 9- zadnje sjedenje (*tešehhud-l-ahir*)
- 10-učenje *Et-tehijjātu* na zadnjem sjedenju
- 11-salavati na Poslanika, sallallahu alejhi ve selleme
- 12-predavanje selama
- 13-smirenost u namazu
- 14-redoslijed u obavljanju ruknova

Prvi rukn:

Stajati na nogama kad se klanjaju farz-namazi (onaj ko je u stanju), a to znači da klanjaš stojeći na nogama ako ti zdravlje i uslovi dozvoljavaju. Dokaz su Allahove riječi: "**I pred Allahom ponizno stojte.**"¹

Drugi rukn:

Početni tekbir (sa ovim tekbirom stupamo u namaz). Dokaz je hadis: "**Ključ namaza je čistoća, počinje sa tekbirom, a završava se predavanjem selama.**"²

Treći rukn:

Proučiti Fatihi na svakom rekatu, bilo da klanjaš kao imam, muktedija³ ili pojedinačno. Dokaz je hadis: "**Nema namaza onom ko ne prouči Fatihi.**"⁴

Četvrti, peti, šesti, sedmi i osmi rukn:

Ruku, dizanje sa rukua, sedžda na sedam dijelova tijela, ispravljanje sa sedžde i sjedenje između dvije sedžde. Dokaz su Allahove riječi: "**O vi koji vjerujete, ruku obavljajte i na sedždu padajte.**"⁵

i hadis: "**Naređeno mi je da činim sedždu na sedam kostiju.**"⁶ a to su: lice (čelo i nos), dva dlana, dva koljena i dva stopala.

Deveti i deseti rukn:

Zadnje sjedenje i učenje *Et-tehijjātu* na njemu. Dokaz je hadis Ibn-Mesuda, radijallahu anhu, u kojem je rekao: "Učili smo prije nego nam je

¹ El-Beqara, 238

² Hadis bilježi Ebu-Davud, Knjiga o taharetu, poglavlje: Abdeski farzi, broj 61. Rekao je Albani o ovom hadisu: hasen-sahih

³ Muktedija je osoba koja klanja za imamom.

⁴ Hadis bilježi Muslim, Knjiga o namazu, poglavlje: Obaveza učenja Fatihe, broj 394.

⁵ El-Hadždž, 77

⁶ Hadis bilježi Muslim, Knjiga o namazu, poglavlje: Dijelovi tijela na kojima se čini sedžda, broj 490.

propisan *tešehhud*: 'Selam Allahu od Njegovih robova, selam Džibrilu i Mikailu', pa je rekao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: **'Ne recite: selam Allahu od Njegovih robova, doista Allah, On je selam, nego recite:**

"الْحَيَّاتُ لِلَّهِ وَالصَّلَوَاتُ وَالطَّبَيَّاتُ السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ أَشْهُدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَشْهُدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ"¹

(*Ettehijjātu lillāhi vessalevātu vettajjibātu. Esselāmu alejke ejjuhennebijju ve rahmetullāhi ve berekātuhu. Esselāmu alejnā ve alā ibādillāhis-sālihīn. Ešhedu en lā ilāhe illallāhu ve ešhedu enne Muhammeden abduhū ve resūluh*)."

Jedanaesti rukn:

Salavati na Poslanika, sallallahu alejhi ve selleme:

"اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ² مَحِيدٌ.

(*Allāhumme salli alā Muhammedin ve alā āli Muhammed, kemā sallējte allā Ibrāhīme ve alā āli Ibrāhīm, inneke hamīdun medžīd, ve bārik alā Muhammedin ve alā āli Muhammed kemā bārekte alā Ibrāhīme ve alā āli Ibrāhīm, inneke hamīdun medžīd*).

Dvanaesti rukn:

Predavanje selama je rukn, a okrenuti glavu na desnu i lijevu stranu je sunnet. Dokaz je hadis: **"Namaz počinje sa tekbirom, a završava predavanjem selama."**³

Trinaesti i četrnaesti rukn:

Smirenost u namazu i redoslijed u obavljanju ruknova.

Dokaz je hadis kojeg prenosi Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, o čovjeku koji nije propisno obavio namaz, rekao je: "Dok smo sjedili kod Poslanika, sallallahu alejhi ve selleme, uđe jedan čovjek i obavi namaz, a zatim priđe Poslaniku, sallallahu alejhi ve selleme, i nazva selam a on mu reče: **'Vrati se i klanjaj ti uistinu nisi klanjao'**. To se ponovilo tri puta a zatim je čovjek rekao: 'Tako mi Onog Koji te je sa istinom poslao ja ne znam drugačije pa me pouči!' Na to je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: **'Kada pristupiš namazu, reci Allahu ekber, zatim prouči nešto od onog što znaš iz Kur'ana, zatim učini ruku i na**

¹ Hadis bilježi Buharija, Knjiga o ezanu, poglavlje: *Et-tešehhud* na zadnjem sjedenju, broj 831 i Muslim, Knjiga o namazu, poglavlje: *Et-tešehhud* u namazu, broj 402.

² Muslimova zbirka vjerodostojnih hadisa, Knjiga o namazu, poglavlje: Salavati na Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, broj 405.

³ Hadis bilježi Ebu-Davud, Knjiga o taharetu, poglavlje: Abdeski farzovi, broj 61. Rekao je Albani o ovom hadisu: hasen-sahih.

njemu ostani dok se potpuno ne smiriš, a potom se digni sa rukua tako da se potpuno ispraviš, zatim učini sedždu i na njoj ostani dok se potpuno ne smiriš, a zatim se digni dok se na sjedenju potpuno ne smiriš, a zatim učini sedždu i na njoj ostani dok se potpuno ne smiriš, i tako radi u cijelom namazu."¹

Namaski vadžibi

Namaz ima osam vadžiba², a to su:

- 1- svi tekbiri osim početnog,
- 2- izgovoriti na ruku'u "*Subhāne Rabbijel-azīm*",
- 3- izgovoriti "*Semiallāhu limen hamideh*" (onaj ko klanja kao imam ili pojedinačno),
- 4- izgovoriti "*Rabbenā ve lekel-hamd*" (onaj ko klanja kao imam, za imamom ili pojedinačno),
- 5- izgovoriti na sedždi "*Subhāne Rabbijel-e'alā*",
- 6- izgovoriti na sjedenju između dvije sedžde "*Rabbigfirli*",
- 7- prvo sjedenje,
- 8- učenje *Et-tehijjātu* na prvom sjedenju.

Razlika između rukna i vadžiba

Namjerno izostavljanje namaskog rukna ili vadžiba kvari namaz. Ako se rukn izostavi iz zaborava, potrebno ga je naknadno ispuniti a zatim i ono što dolazi nakon njega, uz obavezu činjenja sehvi-sedžde na kraju namaza, a ako se iz zaborava izostavi vadžib, dovoljno je na kraju namaza učiniti sehvi-sedždu.

Sehvi-sedžda

Svakom čovjeku može se desiti da nešto zaboravi ili pogriješi u namazu, poput izostavljanja, dodavanja ili sumnje, zbog toga je propisana sehvi-sedžda kao nadomještaj za taj propust. Sehvi-sedžda se sastoji od dvije sedžde koje se čine prije ili poslije selama.

---

¹ Hadis bilježi Buharija, Knjiga o ezanu, poglavje: Imam i muktedije su obavezni učiti na svim namazima, broj 757 i Muslim, Knjiga o namazu, poglavje: Obaveza učenja Fatihe na svim rekatima, broj 397

² Broj vadžiba u namazu je pitanje u kojem su se učanjaci razišli.

Pokuđene stvari u namazu

Namaz je razgovor roba sa svojim Gospodarom. Kada čovjek pristupi namazu, treba tom namazu na kojem se nalazi dati ono što zaslužuje od skrušenosti i poniznosti, stoga je pokuđeno onom ko je u namazu da se okreće desno i lijevo, kao što je rekao Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: "**To je ono što šejtan ukrade od čovjekova namaza.**"¹

Također je pokuđeno u namazu dizati pogled prema nebu, sjediti na stražnjici između uspravljenih stopala, podlakticama se oslanjati na tlo za vrijeme sedžde, stavljati ruke na kukove, prepletati prste ili njima pucketati, trpjeti malu ili veliku nuždu kao što je pokuđeno i gladan klanjati ako je jelo postavljeno.

Sunnet je klanjati prema "sutri"² postavljenoj ispred onog ko klanja. Sutra ispred imama je i za one koji su iza njega. Također je sunnet da onaj ko klanja odbije prolaznika ispred sebe, a proći između onog ko klanja i sutre je haram. Kada se za vrijeme namaza desi nešto na šta treba skrenuti pažnju, muškarac će izgovoriti tesbih (*subhānallāh*), a žena će udariti rukom o ruku.

Adabi odlaska u džamiju

Kada se krene u džamiju, sunnet je biti pod abdestom, biti skrušen i smiren u hodu, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "**Kada neko od vas uzme abdest i upotpuni ga a zatim krene prema džamiji, neka ne prepliće prste, doista je on u namazu.**"³ Takođe je sunnet pri izlasku iz kuće, makar i ne išao u džamiju, reći:

"بِسْمِ اللَّهِ آمَنْتُ بِاللَّهِ، إِعْتَصَمْتُ بِاللَّهِ، تَوَكَّلْتُ عَلَى اللَّهِ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ أَنْ أُضْلَى أَوْ أُرْزَلَ أَوْ أُجْهَلَ أَوْ أُظْلَمَ أَوْ أُجْهَلَ أَوْ يُجْهَلَ عَلَيَّ"⁴

(*Bismillāhi āmentu billāhi, i'utesamtu billāhi, tevekkeltu alallāhi, ve lā havle ve lā kuvete illā billāhi. Allahumme innī eñzu bike en edille ev udalle, ev ezille ev uzalle, ev azlime ev uzleme, ev edžhele ev judžhele alejje.*).

A to znači: "U ime Allaha, vjerujem u Allaha, Allaha molim da me od grijeha sačuva, na Allaha se oslanjam, nema promjene ni moći osim od Allaha. Allahu, Tebi se utječem od toga da zalutam ili da me ko navede da zalutam, da posrnem ili da me ko navede da posrnem, da nepravdu

¹ Hadis bilježi Buharija, Knjiga o ezanu, poglavlje: Okretanje u namazu, broj 751.

² Sutra je predmet koji klanjač stavlja ispred sebe da bi spriječio prolaz. Najbolja sutra je zid a može poslužiti i štap ili nešto slično.

³ Hadis bilježi Ebu-Davud, Knjiga o namazu, poglavlje: Poslanikova uputa pri odlazku u džamiju, broj 562

⁴ Hadis bilježi Ahmed, musned Osmana ibn Affana, radijallahu anhu, broj 471

učinim ili da se meni nepravda učini, da se nerazumno ponesem ili da se ko prema meni nerazumno ponese."

Sunnet je da se ide prema džamiji smireno i dostojanstveno, jer je Poslanik ,sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "**Kada se ikamet za namaz prouči, nemojte žuriti nego idite dostojanstveno smirenim hodom! Klanjajte ono na što ste prispjeli, a dopunite ono što ste propustili.**"¹

Kada stigne do džamije, u nju će ući desnom nogom učeći:

² "بِسْمِ اللَّهِ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ الْأَمَمُ اغْفِرْ لِي دُنْوِي وَاقْتَحْ لِي أَبْوَابَ رَحْمَتِكَ"

(*Bismillāhi, vessalātu vesselāmu alā Resūllāhi, allahumme-gfir lī zunūbī ve-ftah lī ebvabe rahmetik*)

A to znači:"U ime Allaha, neka je blagoslov i mir Allahovu Poslaniku. Allahu oprosti mi moje grijeha i otvori mi kapije Tvoje milosti."

Prilikom izlaska iz džamije izaći će lijevom nogom učeći:

³ "بِسْمِ اللَّهِ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ الْأَمَمُ اغْفِرْ لِي دُنْوِي وَاقْتَحْ لِي أَبْوَابَ فَضْلِكَ"

(*Bismillāhi, vessalātu vesselāmu ala resūllāhi, allahumme-gfir lī zunūbī ve-ftah lī ebvabe fadlik*)

A to znači: "U ime Allaha, neka je blagoslov i mir Allahovu Poslaniku. Allahu oprosti mi moje grijeha i otvori mi kapije Tvoje dobrote."

---

¹ Hadis bilježi Muslim, Knjiga o namazu, poglavlje: Mustehab je odlaziti na namaz skrušeno, broj 602

² Hadis bilježi Ebu-Davud, Knjiga o namazu, poglavlje: Šta se kaže pri ulasku u džamiju, broj 465. Albani je hadis ocijenio vjerodostojnim.

³ Nastavak prošlog hadisa.

Ponavljanje naučenog

- 1- Koliko ima vrsta vode? Definiši svaku vrstu.
- 2- U koju vrstu spadaju morska voda, kišnica i voda nastala otapanjem snijega?
- 3- Šta se može upotrijebiti prilikom čišćenja nakon nužde osim vode?
- 4- Postoje stvari koje se ne smiju koristiti pri potiranju nakon nužde, navedi ih.
- 5- Koliko abdest ima farzova? Navedi ih.
- 6- Spomeni tri stvari koje kvaraju abdest?
- 7- Kada smo obavezni uzeti abdest?
- 8- Nedžaset se mora ukloniti sa tri stvari, navedi ih.
- 9- Kako se uzima tejemmum?
- 10-Navedi dvije situacije u kojima je dozvoljeno uzeti tejemmum?
- 11-Šta kvari tejemmum?
- 12-Da li je ispravno uzeti tejemmum za podne-namaz u vremenu duha-namaza¹? Zbog čega?
- 13-Zbog čega je propisana sehvi-sedžda?
- 14-Kada se čini sehvi-sedžda u namazu?
- 15-U slučaju da čovjek nešto zaboravi u namazu, kada će učiniti sehvi-sedždu?
- 16-Koji su to strogo propisani namazi i koliko svaki ima rekata?
- 17-Kada počinje i završava vrijeme sabaha, podne, ikindije, akšama i jacije?
- 18-Koliko ima namaskih šarta? Navedi ih.
- 19-Kada se obavljaju namaski šarti?
- 20-Kada se dijetetu naređuje da klanja?
- 21-Kada se dijete udara zbog ostavljanja namaza? Šta je dokaz?
- 22-Da li je ispravan namaz u odjeći na kojoj ima nedžaseta?
- 23-Kakav je propis namaza osobe koja klanja prije nastupanja namaskog vremena?
- 24-Koliko ima namaskih ruknova?
- 25-Šta se prije uči na namazu početna dova ili Fatiha?
- 26-Kakav je propis učenja *Et-tehijjātu* i salavata na zadnjem sjedenju?
- 27-Koliko ima namaskih vadžiba? Navedi ih.
- 28-Kada se izgovara "*Subhāne rabbijel azīm*"?
- 29-Kada se izgovara "*Subhāne rbbijel a'lā*"?
- 30-Šta se misli pod stajanjem u farz-namazu, za onog ko je u mogućnosti?

---

¹ Namaz koji se klanja nakon što Sunce odskoči za visinu jednog ili dva koplja pa do pred podne.

- 31-Kakav je propis učenja Fatihe na svakom rekatu? Navedi dokaz.
- 32-Kakav je propis namaza koji se obavi poput gavrana kad kljuca zemlju? Navedi dokaz za to što kažeš.
- 33- Navedi sedam dijelova tijela na kojima se čini sedžda. Kakav je propis sedžde koja se ne obavi na njima?
- 34-Kada se uče salavati na Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u namazu? Kakav je propis učenja salavata i kako se uče?
- 35-Čime počinje namaz, a čime završava?
- 36-Da li je ispravan podne-namaz koji se obavi u vrijeme duhanamaza i zbog čega? Kada počinje i kada završava podnevsko vrijeme?
- 37-Pojasni stidno mjesto muškarca i stidno mjesto žene u namazu.
- 38-Šta znače riječi Allaha Uzvišenog: "**Vjernicima je propisano da u određeno vrijeme molitvu obavljaju.**"¹?
- 39-Da li je dozvoljeno izgovarati nijjet riječima? Zbog čega?
- 40-Stanovnici Jemena se okreću u namazu prema sjeveru, a stanovnici Šama (Sirija, Palestina, Jordan) prema jugu, zbog čega?
- 41-Prema kojoj strani se ti okrećeš u namazu? Zbog čega? Navedi dokaz!
- 42-Prouči *Et-tehijjātu!*
- 43-Šta znači "*Et-tehijjātu*"?
- 44-Šta znači "*Es-salevātu*"?
- 45-Šta znači "*Es-selāmu*"?
- 46-Kakav je propis veličanja nekog drugog mimo Allaha na način kako se veliča Gospodar svjetova?
- 47-Kako glasi šehadet? Pojasni značenje tih riječi.
- 48-Šta znači "*Allāhumme salli alā Muhammed*"?
- 49-Kada se uči *Et-tehijjātu* i salavati na Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u namazu?
- 50-Kakav trebaš biti kada ideš u džamiju? Navedi hadis.
- 51-Da li znaš napamet dovu izlaska iz kuće? Prouči je.
- 52-Šta ćeš raditi kad čuješ ikamet? Zbog čega?
- 53-Pojasni propis okretanja u namazu uz dokaz.
- 54-Navedi tri pokuđene stvari u namazu.
- 55-Kakav je propis oslanjanja podlakticama na tlo za vrijeme sedžde u namazu?
- 56-Kada se postavi večera, a nastupilo je vrijeme namaza, sa čim ćeš početi i zbog čega?

---

¹ En-Nisa, 103

Ezan i ikamet

Zbog čega su propisani ezan i ikamet?

Ezan je propisan kao najava ljudima da je namasko vrijeme nastupilo. Ikamet je propisan da bi se njime počeo namaz.

Proučiti ezan i ikamet je farz kifaje (tj. ako ih prouči pojedinac, spada obaveza sa ostalih) kod pet dnevnih namaza i džume za muškarce, ne za žene.

Ezan glasi:

الله أَكْبَرُ، الله أَكْبَرُ، الله أَكْبَرُ.
أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ.
أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّداً رَسُولَ اللَّهِ، أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّداً رَسُولَ اللَّهِ.
حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ، حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ.
حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ، حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ.
الله أَكْبَرُ، الله أَكْبَرُ.
لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ.

Allahu ekber, Allahu ekber, Allahu ekber, Allahu ekbe.(Allah je najveći.)
Ešhedu en lā ilāhe illa-llāh, ešhedu en lā ilāhe illa-llāh.(Svjedočim da nema boga osim Allaha.)

Ešhedu enne Muhammeden resūlu-llāh, ešhedu enne Muhammeden resūlu-llāh. (Svjedočim da je Muhammed Allahov poslanik.)

Hajje ales-salāh, hajje ales-salāh.(Hajde na namaz.)

Hajje alelfelāh, hajje alelfelāh.(Hajde na spas.)

Allahu ekber, Allahu ekber.(Allah je najveći)

Lā ilāhe illallāh.(Nema boga osim Allaha.)

Na ovakav način ezanio je Bilal, radijallahu anhu, mujezin Poslanika sallallahu alejhi ve sellem.¹ A Ebu-Mahzura, radijallahu anhu, ezanio je na isto ovakav način ali je riječi šehadeta prvo izgovarao tihim glasom ponavljujući dva puta *ešhedu en lā ilāhe illa-llāh* i dva puta *ešhedu enne Muhammeden resūlu-llāh*, a zatim bi to proučio naglas.²

---

¹ Kao što je prenešeno u hadisu Abdullaха ibn Zejda, a bilježi ga Ahmed (4/34), Ebu-Davud (499), Ibn-Madže (706) i drugi. Rekao je Buharija o ovom hadisu: "Kod mene je vjerodostojan".

² Rekao je Ebu-Mahzura, radijallahu anhu, da ga je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naučio ezanu od devetnaest rečenica. Hadis bilježi Tirmizija, (1/367), broj 192, i rekao je o ovom hadisu: hasen-sahih. Učenje šehadeta tihim glasom pomenuto je i u predaji koju bilježi Muslim, Knjiga o namazu, poglavljje: Kako se uči ezan (1/287), broj 379, ali u ovoj predaji pomenuta su samo dva tekbira na početku ezana.

Načini učenja ikameta

Ikamet se može učiti na dva načina:

Prvi način:

الله أَكْبَرُ، الله أَكْبَرُ.
أَشْهَدُ أَنَّ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ.
أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّداً رَسُولَ اللهِ.
حَيٌّ عَلَى الصَّلَاةِ.
حَيٌّ عَلَى الْفَلَاحِ.
فَدْ قَامَتِ الصَّلَاةُ، فَدْ قَامَتِ الصَّلَاةُ.
الله أَكْبَرُ، الله أَكْبَرُ.
لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ.

*Allahu ekber! Allahu ekber!
Eshedu en lā ilāhe illa-llāh!
Eshedu enne Muhammeden resūlu-llāh!
Hajje ales-salāh!
Hajje alel-felāh!
Kad kametis-salātu! Kad kametis-salāh!
Allahu ekber! Allahu ekber!
Lā ilāhe illallāh!¹*

Drugi način:

الله أَكْبَرُ، الله أَكْبَرُ، الله أَكْبَرُ، الله أَكْبَرُ.
أَشْهَدُ أَنَّ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ، أَشْهَدُ أَنَّ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ.
أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّداً رَسُولَ اللهِ، أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّداً رَسُولَ اللهِ.
حَيٌّ عَلَى الصَّلَاةِ، حَيٌّ عَلَى الصَّلَاةِ.
حَيٌّ عَلَى الْفَلَاحِ، حَيٌّ عَلَى الْفَلَاحِ.
فَدْ قَامَتِ الصَّلَاةُ، فَدْ قَامَتِ الصَّلَاةُ.
الله أَكْبَرُ! الله أَكْبَرُ.
لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ.

*Allahu ekber! Allahu ekber! Allahu ekber! Allahu ekber!
Eshedu en lā ilāhe illa-llāh! Eshedu en lā ilāhe illa-llāh!
Eshedu enne Muhammeden resūlu-llāh! Eshedu enne Muhammeden
resūlu-llāh!
Hajje ales-salāh! Hajje ales-salāh!
Hajje alel-felāh! Hajje alel-felāh!
Kad kametis-salātu! Kad kametis-salāh!*

---

¹ Kao što je prenešeno u ranije pomenutom hadisu Abdullaha ibn Zejda, radijallahu anhu, a tako je Bilal, radijallahu anhu, učio ikamet.

*Allahu ekber! Allahu ekber!
Lā ilāhe illallāh!*¹

U ezanu za sabah-namaz poslije riječi "Hajje alel-felāh!", doda se još:
الصَّلَاةُ خَيْرٌ مِّنَ النَّوْمِ "الصلوة خير من النوم"

"Essalātu hajrun minen-neūm! Essalatu hajrun minen-neūm!"
(Namaz je bolji od spavanja.)

Dova nakon ezana

Sunnet je svakom ko čuje ezan da u sebi ponavlja riječi koje izgovara mujezin. Izuzetak su riječi: "Hajje ales-salah! Hajje alel-felāh!", koje slušalac ne treba ponavljati za mujezinom, nego će umjesto njih izgovoriti: "لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ" (Lā havle ve lā kuvvete illā billāhi). A to znači: "Nema promjene ni moći osim od Allaha." Kada završi ezan, dovi se riječima:

اللَّهُمَّ رَبَّ هَذِهِ الدَّعْوَةِ التَّامَّةِ وَالصَّلَاةِ الْقَائِمَةِ، أَتِ مُحَمَّدًا الْوَسِيلَةُ وَالْخَلِيلَةُ، وَأَبْعَثْنَا مَقَامًا مَحْمُودًا لِلَّذِي وَعَدْنَا "اللهم رب هذه الدعوة التامة والصلوة القائمة، أتى محمدا الوسيلة والخليلة، وأبعثنا مقاما محسودا للذي وعدنا"

"Allahumme rabbe hāzihīd-da'vetit-tāmme, ves-salātil-kāimeh, āti Muhammedenil-vesilete vel-fadilete vebashū mekāmen mahmūden ellezī veadteh"², a to znači: "Allahu moj, Gospodaru ovog potpunog poziva i namaza koji se upravo uspostavlja, podari Muhamedu mjesto u Džennetu koje će pripasti samo jednom od Tvojih robova, podari mu svako dobro i proživi ga na počasnom mjestu koje si mu obećao."

Pitanja:

- 1- Prouči ezan za akšam.
- 2- Prouči ezan za sabah.
- 3- Koliko ezan ima rečenica?
- 4- Koliko ikamet ima rečenica?
- 5- Kada se uči ezan za farz-namaz?
- 6- Prouči dovu kojom se dovi nakon ezana.

---

¹ Hadis Ebi-Mahzure u kojem je rekao Poslanik, sallalahu alejhi ve sellem: "A ikamet ima sedamnaest rečenica." Hadis bilježi Tirmizi, (1/367), broj 192, rekao je o ovom hadisu: hasen-sahih, Nesai (2/4), Knjiga o ezanu, poglavlje: Koliko ezan ima riječi.

² Hadis prenosi Džabir ibni Abdullah, radijallahu anhuma, a bilježi ga Buharija, Knjiga o ezanu, poglavlje: Dova nakon ezana, broj 614.

Treći dio
NAMAZ U DŽEMATU
PROPISI IMAMETA, DŽUME-NAMAZA, BAJRAM-NAMAZA,
NAMAZA PRILIKOM POMRAČENJA,
NAMAZA ZA KIŠU I DŽENEZE-NAMAZA

NAMAZ U DŽEMATU

Ispoljavanje jedinstva i slove u svim obredima je od najvažnijih odlika vjere islama. Islam prezire otuđivanje i odvraća od njega: "**Vuk, uistinu, jede ovcu koja se udalji od stada.**"¹

Namaz u džematu je vrijedniji od namaza pojedinca za dvadeset i sedam stepeni. Džemat u kojem je više ljudi bolji je od džemata u kojem je manje ljudi. Dvojica i više sačinjavaju džemat osim kod džume i bajram-namaza. Namaz u džematu je obavezan svakom muškarcu ovog ummeta, bio u mjestu boravka ili na putu.

Veća je nagrada za namaz obavljen u džamiji u kojoj ima više klanjača i onoj koja je dalje.

Niko ne treba predvoditi džemat u džamiji prije dolaska stalnog imama, osim uz njegovu dozvolu, ili ako stalni imam zakasni. Nakon što se prouči ikamet nije dozvoljeno počinjati nafilu-namaz. Onaj ko je počeo nafilu-namaz, a u to vrijeme se prouči ikamet, upotpunit će namaz ali neće duljiti.

Onaj ko obavi jedan rekak sa imamom smatra se prisjelim u džematu, a ko sustigne imama na ruku'u stigao je dotični rekak. Početni tekbir nadomješta tekbir koji se uči pri odlasku na ruku kada se imam sustigne na ruku'u.

Onaj ko sustigne imama nakon rukua nije stigao na dotični rekak, ali će se priključiti džematu i slijediti imama². Rekao je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: "**Ko stigne na rekak, stigao je na namaz.**"³

---

¹ Hadis bilježi Hakim u Mustedreku, broj 765, od Ebu-Derda' riječima: "Čuo sam Poslanika, sallallahu alejhi ve selleme, da je rekao: 'Neće se naći trojica bilo u naseljenom mjestu ili u pustinji – pa ne klanjaju u džematu, a da ih šeitan nije savladao. Zato se držite džemata jer vuk, uistinu, jede ovcu koja se udalji od stada.'"

² Ebu-Hurejre prenosi hadis u kojem kaže da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve selleme, rekao: "**Kada dođete i zateknete nas na sedždi, učinite i vi sedždu i nemojte je računati, a ko stigne na rekak stigao je na namaz.**" Hadis bilježi Ibn-Huzejme u svojoj zbirci vjerodostojnih hadisa (3/57), broj 1622. Šejh Albani je ovaj hadis ocijenio dobrim.

³ Hadis bilježi Ebu-Davud u Sunenu, Knjiga o namazu, poglavje: Ko stigne na džumanski rekak, broj 1121. Albani je hadis ocijenio vjerodostojnjim. Hadis je također prenio i Malik u El-Muveta' riječima: "**Ko stigne na rekak stigao je na namaz.**" Knjiga o namazu, poglavje: Predaje o onom ko stigne džumajski rekak.

Pitanja:

- 1- Da li je bolji namaz pojedinca ili namaz u džematu? Za koliko stepeni je jedan vrijedniji od drugog?
- 2- Koji je najmanji broj ljudi koji čine džemat osim kod džume i bajram-namaza?
- 3- Kako će postupiti prisutni u džamiji kada stalni imam zakasni?
- 4- Kako ćeš postupiti kada se prouči ikamet a već si počeo sa dobrovoljnim namazom?
- 5- Kada se smatra da je muktedija¹ stigao na rekak?
- 6- Može li početni tekbir nadomjestiti tekbir koji se uči pri odlasku na ruku?

---

¹ Muktedija je osoba koja klanja za imamom.

PROPISI IMAMETA

(a)

Najpreće je da imam bude onaj ko najbolje poznaje Kur'an od prisutnih ljudi i ko iz njega najviše zna napamet, pa ako su u tome jednaki onda onaj ko najbolje poznaje sunnet, zatim onaj ko je ranije učinio hidžru, a onda stariji, a zatim onaj ko je ranije primio islam.

(b)

Ne treba čovjek biti imam drugome tamo gdje je on prepostavljen, poput gosta u kući domaćina, osim uz njegovu dozvolu. Onaj ko je u stanju da stoji u namazu naka ne klanja iza onog ko to nije u stanju, osim ako se radi o stalnom imamu.

Ukoliko bi imam klanjao bez abdesta ili na sebi imao nedžaset a da to ne zna sve dok ne završi namaz, oni koji su klanjali iza njega neće ponavljati namaz, a on će ponoviti ako je klanjao bez abdesta.

Pokuđeno je imamu predvoditi džemat ako ga većina ljudi u džematu s pravom prezire.

Ispravno je onom ko je uzeo abdest da klanja iza onog ko je uzeo tejemmum.

Pitanja

- 1- Ko je najpreći da bude imam?
- 2- U slučaju da imam klanja bez abdesta, kakav je propis njegovog namaza i namaza onih koji su klanjali iza njega?

Položaj muktedija

- 1- Sunnet je da muktedije stoje iza imama. Na to upućuje ono što se desilo sa Džabirom i Džebbarom, radijallahu anhuma, kada su stali sa desne i lijeve strane Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, na što je on svojim rukama uzeo obadvojicu i pomjerio ih nazad kako bi stali u saff iza njega.¹
- 2- Ako je muktedija samo jedan staće sa desne strane imama, a ako stane sa njegove lijeve strane pomjerit će ga na desnu i to im neće pokvariti namaz.
- 3- Ako za imamom klanja muškarac i žena, muškarac će stati sa desne strane imama a žena iza njih.
- 4- Ako za imamom klanja skupina muškaraca i žana, muškarci će stati u saff iza imama a zatim žene iza njih.

---

¹ Hadis bilježi Muslim, knjiga: Zuhd i rekaik, poglavljje: Dugi hadis od Džabira i priča o Ebi-Jusru, broj 3010.

Bolje je da saff bude bliže imamu i da saffovi međusobno budu blizu, te da imam bude na sredini saffa, kao što na to upućuju riječi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: **"Postavite imama na sredinu i popunite praznine!"¹**

U saffu može stajati i dječak. Rekao je Enes, radijallahu anhu: **"Ja i jetim smo stali u saff iza Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sallam, a starica iza nas."**²

Nije ispravan namaz onom ko klanja sam iza saffa (ako u saffu ima mjesta).

Ispravno je da muktedija slijedi imama kada ga vidi ili vidi onog ko je iza imama makar saffovi i ne bili spojeni. Isto tako je ispravno ako ne vidi imama ili one koji su iza njega ali čuje tekture i nalazi se u džamiji jer se može povoditi slušajući tekture, a to je kao i gledanje, međutim, ako je između njih put i ako su saffovi rastavljeni, slijedeće imama nije ispravno.

Pokuđeno je da imam bude na uzvišenom mjestu u odnosu na muktedije, osim ako se radi o manjem uzvišenju poput stepenice minbera. Nema smetnje da muktedije budu na uzvišenom mjestu u odnosu na imama jer je Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, klanjao na krovu džamije slijedeći imama.^{3,4}

Ako žene klanjaju u džematu, ona koja predvodi džemat stat će zajedno sa ostalima u saff i bit će u sredini, a ezan i ikamet neće učiti.

Pitanja

- 1- Kako trebaju muktedije stajati iza imama?
- 2- Ako je muktedija samo jedan, gdje će stati?
- 3- Da li je ispravan namaz onog ko klanja sam iza saffova?

Obaveza slijedeњa imama

Muktedija je obavezan slijediti svoga imama, haram mu je da pretekne imama, a pokuđeno mu je da sa njim ide naporedno. Ako muktedija donese početni tekbir prije imama, obavezan ga je ponoviti, u suprotnom namaz će mu biti pokvaren. Također, namaz će mu biti pokvaren i u slučaju da preda selam prije imama. Ako, pak, pretekne imama na ruku'u i sedždi, ili se sa njih digne prije imama, dužan je vratiti se i obaviti ih poslije imama. Ako to namjerno ne uradi, a poznaje ovaj propis, namaz mu je pokvaren. Isto tako, ako kasni iza imama za jedan rukn, a za to nema opravdanja,

---

¹ Hadis bilježi Ebu-Davud, Knjiga o namazu, poglavlje: Položaj imama u odnosu na saff, broj 981. Rekao je Albani: Hadis je slab, osim zadnjeg dijela, koji je sahih.

² Hadis bilježi Buharija, Knjiga o namazu, poglavlje: Namaz na prostirci, broj 380.

³ Kao što bilježi Ibnu Ebi-Šejbe, (2/223)

⁴ Učitelj treba naučiti đake i praktično im pokazati adabe klanjanja u džematu.

namaz će mu biti pokvaren kao što je pokvaren onom ko preduhitri imama, a ako ima opravdanje, poput sna ili brzine imama, obavit će taj rukn i sustići imama.

U slučaju da opravdano kasni iza imama jedan rekat, slijedit će imama u onom što je ostalo od namaza, a rekat će naklanjati nakon što imama preda selam.

Sunnet je imamu da ne oduljuje sa namazom ukoliko se nekom od muktedija pojavi potreba za izlaskom iz namaza.

Pokuđeno je imamu brzo klanjanje koje onemogućava muktedije da upotpune namaske sunnete.

Sunnet je da učenje na prvom rekatu bude duže od učenja na drugom.

Pohvalno je da imam sačeka onog ko uđe kako bi mu na takav način pružio priliku da prispije u džematu, osim ako bi time otežao muktedijama.

Kada se naklanjava propuštanji dio namaza

Muktedija koji nije stigao na početak namaza neće ustati kako bi naklanjao ono što ga je prošlo sve dok imam ne preda selam na obje strane. Onaj ko ne stigne na džematu klanjaće u drugom džematu, a ako bude sam pohvalno je da neko klanja sa njim, shodno riječima Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: **"Ko će ovom udijeliti sadaku?"¹**

Kome je opravdan izostanak sa džume-namaza i džemata

Izostati sa džume-namaza i džemata opravdano je bolesniku i onom ko strahuje da će mu biti upropasti imetak ili ono što mu je povjereni na čuvanje. Također se opravdava izostanak u hladnoj i kišnoj noći, kao što na to upućuju riječi Ibn-Omera, radijallahu anhu, da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naređivao mujezinu u hladnoj i kišnoj noći da obznani ljudima da klanjaju u svojim kućama!²

Odlazak u džamiju je pokuđen onom ko je jeo bijeli ili crveni luk, čak i kada u džamiji nema ljudi, jer to uznemirava meleke.

---

¹ Hadis bilježe: Ibnu-Hiban u svom Sahihu, broj 2397, Ahmed u Musnedu Ebi-Seid el-Hudrija, broj 11226, i Abdur-Rezak u svom Musanefu (2/294), poglavljje: Kada jedan ili dvojica uđu u džamiju, broj 3427.

² Hadis bilježi Muslim, knjiga: Namaz putnika, poglavljje: Namaz u kućama, broj 697.

Namaz bolesnika

Stajanje u namazu je rukn. Ako bolesnik nije u stanju klanjati stojeći, klanjaće sjedeći. Ako ne može klanjati ni sjedeći, klanjaće ležeći na boku, a ako ne može ni tako, onda će klanjati ležeći na leđima ukazujući glavom na ruku' i sedždu koliko je u mogućnosti, shodno riječima Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: **"Kada vam nešto naredim uradite onoliko koliko ste u stanju!"¹**

Namaz putnika

Putnik krati samo one namaze koji imaju četiri rekata, ali ako klanja iza imama koji ne krati namaz neće ni on kratiti. Ako putnik ostane u jednom mjestu radi potrebe koju želi obaviti, bez namjere boravka u tom mjestu, a ne zna kada će tu potrebu obaviti, ili ga zadrži snijeg ili bolest, kratiće namaze ma koliko ostao u tom mjestu.

Napomena:

Za put su vezana četiri propisa:

- 1- skraćivanj namaza,
- 2- spajanje namaza,
- 3- mesh u periodu od tri dana,
- 4- ostavljanje posta u ramazanu.

Putniku je dozvoljeno spojiti podne sa ikindijom i akšam sa jacijom u jednom od dva namaska vremena. To je dozvoljeno i bolesniku, ukoliko mu klanjanje svakog namaza u tačno propisanom vremenu čini teškoću, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jednom prilikom spojio namaze, a nije to učinio zbog straha, niti je bio na putu.

Potvrđeni sunneti i vitr-namaz

Potvrđenih sunneta ima dvanaest i bolje ih je obavljati u kući. Potvrđeni sunneti su: četiri rekata prije i dva poslije podne-namaza, dva rekata nakon akšama, dva rekata nakon jacije i dva rekata prije sabaha.

farz-namaz	suneti prije farz-namaza	suneti nakon farz-namaza
sabah	dva rekata	-
podne	četiri rekata	dva rekata
ikindija	-	-
akšam	-	dva rekata
jacija	-	dva rekata

¹ Hadis bilježi Ahmed u Musnedu od Ebi-Hurejre, radijallahu anhu, broj 9519.

Vrijeme i način obavljenja vitr-namaza

Vrijeme vitr-namaza je poslje jacije pa do pojave zore. Onom ko je siguran da će se probuditi bolje je klanjati u zadnjem dijelu noći, a ako nije siguran klanjaće prije nego što legne. Najmanji broj rekata vitr-namaza je jedan rekata, a najveći broj je jedanaest rekata. Najbolje je da se poslije svaka dva rekata preda selam, a zatim završi vitr-namaz jednim rekatom. Najmanja potpunost u vitr-namazu je tri rekata. Bolje je da se ova tri rekata klanjaju predavajući selam dva puta (tj. nakon drugog i trećeg rekata), a može se klanjati i sa jednim selamom.

Pitanja

- 1- Koliko ima potvrđenih sunneta? Navedi ih!
- 2- Kako se klanja vitr-namaz? U kojem vremenu?

Vremena u kojima je zabranjeno klanjati

Tri su vremena u kojima je zabranjeno klanjati:

- 1- nakon sabah-namaza pa sve dok Sunce ne izađe i odskoči za visinu kopljja,
- 2- kada Sunce bude u zevalu (na sredini neba) pa sve dok se malo ne pomjeri prema zapadu,
- 3- nakon ikindije-namaza pa sve dok Sunce ne zađe.

U ovim vremenima dozvoljeno je obavljati: propuštane namaze, zavjetne namaze, dva rekata nakon tavafa, namaz u drugom džematu kada se uspostavi u džamiji i dženazu-namaz.

Pitanja

- 1- U kojim vremenima je zabranjeno klanjati?
- 2- Koje namaze je dozvoljeno obavljati u tim vremenima?
- 3- Kada je Sunce u zevalu?

Ponavljanje naučenog

- 1- Koliko ima vrsta vode?
- 2- Namaz nije ispravan bez abdesta, navedi dokaz!
- 3- Navedi tri stvari koje kvare abdest!
- 4- Koliko tejemmum ima šarta? Nabroj ih!
- 5- Šta je uslov da bi se mogao činiti mesh?
- 6- Šta su uslovi mestvi?
- 7- Pojasni početak perioda uzimanja mesha!
- 8- Koliki je period mesha za putnika, a koliki za onog ko je u mjestu boravka?
- 9- Ko je dužan klanjati?
- 10- Kakav je propis onog ko poriče obavezu namaza, a poznat mu je taj propis?
- 11- Čime počinje namaz a čime završava?
- 12- Šta izgovaraš na ruku'u, a šta na sedždi?
- 13- Šta ćeš učiti na prvom namaskom rekatu?
- 14- Šta ćeš učiti na trećem namaskom rekatu?
- 15- Koliko ima namaskih šarta? Nabroj ih!
- 16- Kada se djetetu naređuje da klanja?
- 17- Da bi namaz bio ispravan mora se ukloniti nedžaset sa tri stvari, navedi ih!
- 18- Da li je ispravan podne-namaz ako se obavi u vrijeme duha-namaza? Zbog čega?
- 19- Pojasni stidno mjesto kod muškarca i žene!
- 20- Šta se misli pod stajanjem u farz-namazu za onog ko je u mogućnosti?
- 21- Kakav je propis učenja Fatihe na svakom rekatu? Navedi dokaz!
- 22- Šehadet se sastoji iz dva dijela, navedi ih i pojasni njihovo značenje!
- 23- Navedi neke od dova koje se uče prilikom odlaska u džamiju!
- 24- Opiši ukratko način obavljanja namaza!
- 25- Šta je pokuđeno raditi u namazu?
- 26- Zbog čega je propisana sehvi-sedžda?
- 27- Ko je obavezan obavljati namaz u džematu? Koliko ljudi predstavlja najmanji džemat?
- 28- Kada će muktedija koji nije stigao na početak namaza naklanjati propuštanju?
- 29- Kada će muktedija početi sa namaskim radnjama? Kakav je propis preticanja imama?
- 30- Ko je najpreči da bude imam?

- 31- Pojasni položaj muktedija u odnosu na imama, po sunnetu?
- 32- Gdje stoji žena koja je imam drugim ženama?
- 33- Kome je opravdan izostanak sa džume-namaza i džemata?
Navedi primjere!
- 34- Kome je dozvoljeno spajati namaze?
- 35- Koliko ima potvrđenih sunneta? Navedi ih!
- 36- U kojim vremenima je zabranjeno klanjati? Da li je dozvoljeno naklanjavati farzove u tim vremenima?

DŽUMA-NAMAZ

Propis džume-namaza

Džuma-namaz je obavezna svakom muškarцу muslimanu koji je punoljetan, razuman, slobodan (nije rob), stanovnik naseljenog mjesta¹, nije udaljen od džamije više od jednog ferseha² ako je van mjesta u kojem je džamija, a ako je unutar tog mjesta obavezan je prisustovati džuma-namazu ma koliko bio udaljen.

Šartti džume-namaza

Džuma-namaz neće biti ispravna osim uz slijedeće šarte:

- 1- Vrijeme, džuma-namaz se klanja u istom vremenu kao i podnevnamaz, a može se klanjati i prije nastupa podnevskog vremena.
- 2- Prisustvo džemata, tj. prisustvo trojice ili više ljudi koji su obavezni klanjati džumu-namaz.
- 3- Dvije hutbe koje se održe prije namaza.

Za vrijeme hutbe imam će se zahvaliti Allahu, donijeti salavate na Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, proučiti berem jedan ajet iz Kur'ana i narediti prisutnima da se Allaha boje.

Hutba džume-namaza

Sunnet je da se hutba drži sa minbera ili uzvišenog mjesta, da imam nazove selam prisutnima kada uđe u džamiju i kada se popne na minber, te da sjedi za vrijeme dok mujezin uči ezan. Hutbu drži stojeći, a između dvije hutbe će kratko sjesti. Sunnet je da imam skrati hutbu i da dovi za muslimane.

Način obavljanja džume-namaza

Džuma-namaz se sastoji od dva rekata. Na svakom rekatu se uči Fatiha i sura nakon nje. Uči se naglas.

Sunnet je da se na prvom rekatu nakon Fatihe uči sura El-Džuma a na drugom El-Munafikun, ili sura El-A'la na prvom a El-Gašija na drugom rekatu.

Prije džume-namaza nema potvrđenih sunneta, ali se može klanjati opća nafila.

Džuma-namaz nadomješta podne-namaz, a ko propusti džumu obavezan je klanjati podne.

---

¹ Pod naseljenim mjestom se smatra sve što ulazi pod ime nekog grada ili sela.

² Ferseh je jedinica za dužinu u iznosu od: 5544m.

Suneti džume-namaza

Nakon džume-namaza sunnet je klanjati dva ili četiri rekata. Prije odlaska na džumu sunnet je uzeti gusul, misvakom očistiti zube, namirisati se i obući čistu odjeću. Sunnet je muktediji da porani u džamiju idući pješice, smirenio, ponizno i dostojanstveno, te da sjedne blizu imama i da puno dovi nadajući se da će potrefiti vrijeme kada se dova prima. Najverovatnije je da je to vrijeme pred sam završetak dana, stoga je petkom lijepo abdestiti i dobiti čekajući akšam-namaz. Sunnet je također donositi puno salavata na Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, noć uoči petka i tokom tog dana. Pokuđeno je onom ko uđe u džamiju gaziti preko svijeta, osim ako vidi prazninu u saffu. Osoba koja uđe u džamiju a imam je počeo sa hutbom, neće sjesti dok ne klanja dva kratka rekata. Haram je, za vrijeme dok imam drži hutbu, pričati ili se igrati sa kamenčićima i sličnim, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "**Ko se (za vrijeme džume) poigrava sa kamenčićima, učinio je ono što ne treba.**"¹

Pitanja

- 1- Ko je obavezan klanjati džumu-namaz?
- 2- Navedi šarte ispravnosti džume-namaza.
- 3- Šta su uslovi ispravnosti hutbe?
- 4- Pojasni osobine džumanske hutbe.
- 5- Koliko džuma-namaz ima rekata? Da li se na njima uči naglas ili usebi?
- 6- Navedi neke od sunneta koje je lijepo muktediji raditi petkom.
- 7- Da li je dozvoljeno poigravati se kamenčićima za vrijeme hutbe? Navedi dokaz.

---

¹ Hadis bilježi Muslim, knjiga: Džuma, poglavljje: Vrijednost pažljivog slušanja hutbe, broj 757.

BAJRAM-NAMAZ

Propis i vrijeme bajram-namaza

Klanjati ramazanski i kurbanski bajram je farz-kifaje.¹

Vrijeme bajram-namaza počinje kada Sunce izađe i podigne se za visinu koplja, i traje sve do zevala (kada Sunce dostigne sredinu neba). Ako se desi da ljudi tek nakon zevala saznaju da je nastupio Bajram, klanjaće bajram-namaz slijedeći dan.

Način klanjanja bajram-namaza

Bajram-namaz se sastoji od dva rekata, koji se klanjaju prije hutbe. Na prvom rekatu nakon početnog tekbira donosi se još šest tekbira, a na drugom rekatu, nakon tekbira pri ustajanju sa sedžde donosi se još pet tekbira. Kod svakog tekbira dižu se ruke. Na oba rekata se uči naglas. Uči se Fatiha i sura nakon nje. Sunnet je da se na prvom rekatu nakon Fatihe uči sura El-A'la a na drugom El-Gašija.

Nakon namaza imam će održati dvije hutbe. Tom prilikom će podsticati na bogobojaznost, klonjenje zabranjenog, ostavljanje nasilja i pridržavanje Allahove Knjige i sunneta Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Na hutbi Kurban-bajrama imam će podsticati prisutne na klanje kurbana i pojasniti im šta se može zaklati kao kurban a šta ne.

Sunneti bajram-namaza i neki njegovi propisi

Sunnet je za kurbanski bajram ranije obaviti bajram-namaz, a za ramazanski kasnije. Za ramazanski bajram sunnet je prije odlaska u džamiju pojesti neparan broj hurmi, a za kurbanski bajram sunnet je ne jesti ništa dok se ne klanja bajram, kako bi jeo od svog kurbana ako ga je zaklao.

Sunnet je da se bajram-namaz obavi na otvorenom mjestu, blizu naselja, a pokuđeno je de se obavi u džamiji, osim u slučaju potrebe.

Imam će početi sa bajram-namazom čim stigne na mjesto gdje se klanja, a neće na tom mjestu klanjati sunnete prije, a ni poslije namaza.

Propisano je da bajram-namazu prisustvuju i žene, ali se neće ukrašavati niti mirisati.

Sunnet je na mjesto klanjanja bajrama otići jednim a vratiti se drugim putem.

Pohvalno je donositi tekbire, na bilo kojem mjestu, uoči dva bajrama i u toku deset dana zil-hidžđeta. Tekbire koji se uče nakon farz-namaza pohvalno je donositi od sabah-namaza na Dan Arefata (a hadžije od

---

¹ Farz kifaje je obaveza na neodređenom, ako je ispunji dovoljan broj spada sa ostalih.

podne-namaza prvog dana Bajrama), pa do zadnjeg dana Kurban-bajrama.

Bajramski tekbir glasi:

الله أَكْبَرُ، اللَّهُ أَكْبَرُ، اللَّهُ أَكْبَرُ! لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ أَكْبَرُ! اللَّهُ أَكْبَرُ وَلِلَّهِ الْحَمْدُ

Allāhu ekberu-llāhu ekberu-llāhu ekber, lā ilāhe illallāh, Allāhu ekber, Allāhu ekberu ve lillāhi-lhamd!

Pitanja

- 1- Kakav je propis klanjanja ,bajram-namaza?
- 2- Koji, od dva bajrama, je sunnet ranije obaviti?
- 3- Na kojem mjestu je sunnet klanjati bajram?
- 4- Da li je propisano klanjati nafilu-namaz prije ili poslije bajram-namaza?
- 5- Pojasni vrijeme klanjanja bajram-namaza.
- 6- Ako se desi da ljudi saznaju tek nakon zevala da je nastupio Bajram, kada će klanjati bajram-namaz?
- 7- Pojasni, ukratko, kako se klanja bajram.
- 8- Kakav je propis učenja tekbita na bilo kojem mjestu ili nakon farz-namaza i kada se uče?

NAMAZ PRILIKOM POMRAČENJA (SALATUL-KUSUF)

Smisao propisivanja namaza prilikom pomračenja

Sunce i Mjesec su dva Allahova znaka. Ne pomračuju se zbog nečije smrti ili života, nego Allah time zastrašuje Svoje robe. Kada se desi pomračenje Sunca ili Mjeseca i kada nestane njihova svijetlost, ta pojava utječe na ljude, stoga je i propisan namaz za vrijeme te pojave, tražeći time Allahovu milost, povodeći se za Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, i sprovodeći njegove naredbe.

Propis ovog namaza

Namaz prilikom pomračenja je pritvrđeni sunnet a propisan je i ženama. Na ovaj namaz se poziva riječima: esslatul-džami'a (dođite na zajednički namaz).

Vrijeme i način obavljanja namaza prilikom pomračenja

Vrijeme klanjanja ovog namaza je od početka pomračenja Sunca ili Mjeseca pa dok pomračenje potpuno ne prestane.

Klanja se u džematu ili pojedinačno. Sastoji se od dva rekata. Svaki rekat ima po dva ruku'a i dvije sedžde. Uči se glasno. Na prvom rekatu se uči Fatiha i duga sura, a zatim se učini ruku' i na njemu se dugo ostane. Zatim se ispravi sa ruku'a i uči se Fatiha. Nakon Fatihe uči se dugo, ali kraće nego na prvom učenju. Onda se učini ruku' i na njemu se dugo ostane, ali ne tako dugo kao na prvom. Zatim se ispravi sa ruku'a izgovarajući: "*semi'allāhu limen hamideh, rabbenā ve lekel-hamd*", u tom položaju se također dugo stoji. Nakon toga se učine dvije sedžde ostajući dugo na njima i na sjedenju između njih. Drugi rekat se klanja poput prvog, ali se manje uči i kraće se ostaje na ruku'u i sedždi. Zatim se prouči Et-tehijatu, salavati i dova te se preda selam.

Prilikom pomračenja sunnet je dobiti, činiti istigfar, zikriti, oslobođiti roba¹ i dijeliti sadaku.

Pitanja

- 1- Kakav je smisao propisivanja namaza prilikom pomračenja? Kakav je njegov propis?
- 2- Pojasni vrijeme i način klanjanja ovog namaza.

---

¹ Poput nevjernika koje muslimani zarobe u ratu.

NAMAZ ZA KIŠU (SALATUL-ISTISKA')

Uvod:

Voda je velika blagodat od brojnih Allahovih blagodati koje se ne mogu izbrojati. Voda je neophodan element za život ljudi, životinja i biljaka.

Kada se klanja namaz za kišu?

Namaz za kišu se klanja u doba suše i nedostatka kiše.

Propis namaza za kišu

Namaz za kišu je pritvrđeni sunnet. Klanja se poput bajram-namaza, tako što se klanjaju dva rekata na kojima imam glasno uči. Nakon toga imam drži hutbu. Na hutbi će puno i skrušeno doviti Allahu i učiti ajete u kojima se traži oprost. Zatim će podići ruke prema nebu i doviti riječima:

¹ "اللَّهُمَّ اسْتَغْفِرُكَ لِمَا مَرِيَّنَا مَرِيئًا مَرِيئًا نَافِعًا غَيْرَ ضَارٍ عَاجِلًا غَيْرَ آجَالٍ"

"Allahumme-skinā gajsen mugīsen, merīen, merī'an, nāfi'an, gajre dārrin, ā'džilen gajre ādžil." A to znači: Allahu, spusti nam posvuda obilnu kišu spasonosnu, prijatnu, plodnu i korisnu u kojoj nema štete, što prije i bez odlaganja.

Pitanja

- 1- Kada se klanja namaz za kišu? Kakav je njegov propis?
- 2- Pojasni način obavljanja ovog namaza i navedi neke od dova koje se uče na hutbi!

---

¹ Hadis bilježi Ebu-Davud, kniga: Dova za kišu, poglavljje: Dizanje ruku pri dovi za kišu, broj 1169.

DŽENAZA-NAMAZ

Propisi dženaze

Kupanje umrlog, umotavanje u kefine, klanjanje dženaze i ukopavanje je farz-kifaje, ako to urade neki muslimani spada grijeh sa ostalih, a u slučaju da to niko ne uradi svi bivaju grijesni.

Način obavljanja dženaze-namaza

Dženaza-namaz se klanja tako da imam stane pored umrlog, u ravnini prsa, ako je umrli muškarac, a u ravnini pojasa, ako je umrli žena. Zatim se stojeći donesu četiri tekbira. Nakon prvog tekbira uči se Fatiha. Onda se doneše drugi tekbir nakon kojeg se uče salavati na Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Zatim se doneše treći tekbir nakon kojeg se dovi za umrlog. Na kraju se doneše četvrti tekbir nakon kojeg se malo zastane, a zatim preda selam samo na desnu stranu.

Sunneti dženaze

Sunnet je, dok se prati umrli, hodati skrušeno i razmišljati o napuštanju dunjaluka. Noseći umrlog sunnet je požuriti.

Zabranjene stvari

Haram je kaburove obrađivati gipsom i na njima bilo šta graditi, sjediti na kaburima i uznemiravati ukopanog na bilo koji način, graditi džamije na kaburima i klanjati pored njih ili prema njima.

Pitanja

- 1- Kakav je propis stavljanja umrlog u kefine i klanjanja dženaze-namaza?
- 2- Kakao se obavlja dženaza-namaz?
- 3- Navedi neke od sunneta dženaze-namaza.
- 4- Kakav je propis gradnje na kaburu? Da li je dozvoljeno klanjati pored kabura?

Kupanje, stavljanje u kefine i ukopavanje umrlog

Kupanje, stavljanje u kefine i ukopavanje umrlog muslimana je farz-kifaje, a nevjernika nije dozvoljeno kupati, umotati ga u kefine i ukopati ga u mezarje muslimana.

Način kupanja (gusulenja) umrlog

Mrtvac je dat u emanet osobi koja kupa, stoga treba gledati da se kupanje ne povjeri osim čestitoj i pouzdanoj osobi.

Nije dozvoljeno da muškarac kupa ženu ili žena muškarca, osim muž ženu ili žena muža.

Kupa se i dijete kada umre, pa i ono koje se rodi prije vremena, ako je provelo u utrobi majke više od četiri mjeseca. Malu djecu, ispod sedam godina, bila muška ili ženska, može kupati muškarac ili žena.

Mrtvac se pere neparan broj puta tri ili više, shodno potrebi, a ako bi se oprao samo jedanput i to bi bilo dovoljno. Nakon što se otkloni eventualna nečistoća, mrtvom se uzme abdest kao što se uzima abdest za namaz a zatim se čitavo tijelo opere vodom počinjući sa desnom stranom tijela a zatim lijevom.

Žena se kupa isto kao i muškarac, ali joj se raspletu pletenice, ako ih ima. Poslije kupanja ispletu se tri pletenice i prebace na zadnju stranu iza leđa.

Napomena:

Ukoliko je tijelo mrtvog isječeno probodima ili nečim drugim tako da se ne može kupati, uzeće mu se tejemmum. Osoba koja uzima tejemmum umrlom dodirnuće svojim rukama zemlju a zatim potrati lice i šake umrlog.

Stavljanje umrlog u kefine

Kada se završi sa kupanjem tijelo umrlog se presuši peškirom ili krpom, a zatim se stavi balzam ili neki drugi čvrsti ili tečni miris na mjesta sedžde: lice, dlanove, koljena i stopala. Miris se također stavi na komadić pamuka koji se stavi između nogu na prirodni otvor.

Osoba koja umotava umrlog u kefine treba nastojati da svoga brata muslimana umota u lijepe kefine. Rekao je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: "**Kada neko od vas umotava svoga brata u kefine neka ga umota u lijepe kefine (ako je u mogućnosti)!**"¹

Kefini muškarca

Kefini muškarca su iz tri dijela. Trebaju biti dugi tako da pokrivaju čitavo tijelo. Pohvalno je da budu bijele boje, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "**Nosite bijelu odjeću, zaista je ta odjeća najčišća i**

---

¹ Hadis bilježi Muslim, knjiga: Dženaza, Poglavlje o uljepšavanju kefina umrlog, broj 943.

najljepša, a u bijelo umotavajte i vaše umrle!"¹ Ova tri dijela se stave jedan preko drugog, a zatim se umrli stavi preko njih, te se umota u prvi dio, a onda slijedi drugi i treći. Potom se krajevi kefina sastave kod glave i nogu kakao bi se mogli svezati.

Napomena:

Osoba koja umre obavljajući hadždž ili umru okupat će se, ali se neće mirisati. Kefini su joj ihami u kojima je umrla, ali se lice ne pokriva. Rekao je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, o čovjeku koji je pao sa svoje jahalice te ga ona zgazila a bio je dan Arefata: "**Okupajte ga, i nemojte mu glavu pokrivati, jer će na Sudnjem danu biti proživljen izgovarajući telbiju²!"³**

Način stavljanja žene u kefine

Žena se stavlja u kefine iz pet dijelova a to su: platno u koje se umota donji dio tijela, pokrivač za glavu, košulja (platno izrezano na sredini, prebaci se preko leđa i prsa poput pancira) i dva pokrivača kojima se umota čitavo tijelo.

Kibla	Glava umrlog	Kibla
praznine između		

¹ Hadis bilježi Nesai u svom Sunenu, Knjiga o ukrasu, poglavlje: Naredba o nošenju bijele odjeće, broj 5322. Muhadis šejh Albani je ovaj hadis ocijenio vjerodostojnim.

² Pod telbijom se misli na riječi koje hadžija puno izgovara za vrijeme obreda, a glasi: Odazivam Ti se Allahu odazivam...

³ Hadis bilježi Buharija, knjiga: Naknada za ulov, poglavlje: Osoba koja umre u ihamima, broj 1849.

bočno udubljenje (lahd)	ploča zatvaraju se glinom
(kabur)	(stavljanje umrlog u kabur)

Stavljanje umrlog u kabur

Mrtvi se unosi u kabur sa strane na kojoj će biti stopala, tako da se prvo unese glava, a zatim se povlači dok se ne spusti u lahd (bočno udubljenje). Lahd se zatvara zemljanim pločama kao što je prikazano na slici.

Iskopana zemlja se vraća u kabur i ne donosi se druga zemlja. Kabur se označi sa strane glave i stopala. Ne obrađuje se gipsom niti se na njemu bilo šta gradi, jer je sve to zabranjeno.

Posjećivanje mezarja

Posjećivanje mezarja je pohvalno jer to vjernika podsjeća na onaj svijet, a umrlom koristi dova upućena Allahu da umrlom oprosti i da mu se smiluje. U tom su smislu i Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: **"Ranije sam vam bio zabranio da posjećujete kaburove, ali ih od sada posjećujte, jer oni podsjećaju na ahiret."**¹

Prilikom posjete mezarja najbolje je proučiti ono što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, učio, a to su riječi:

"السَّلَامُ عَلَيْكُمْ أهْلَ الدِّيَارِ مِنْ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُسْلِمِينَ، وَإِنَّ شَاءَ اللَّهُ بِكُمْ لَا حُفُونَ أَسْأَلُ اللَّهَ لَنَا ۚ وَلَكُمْ الْعَافِيَةُ" ²

(Es-selāmu alejkum ehled-dijāri minel-mu'minīne vel-muslimīn, ve innā in šā'allāhu bikum lāhkūn. Nes'elullāhe lenā ve lekumul- āfijeh)

A to znači: "Es-selamu alejkum, o stanovnici domova-vjernika i muslimana, mi ćemo se, ako Allah da, priključiti vama! Allaha molimo da nama i vama oprosti."

¹ Hadis bilježi Muslim.

² Hadis bilježi Muslim.

Četvrti dio
ZEKAT, POST I HADŽDŽ

ZEKAT

1- Propis zekata

Zekat je jedan od farzova i šartova vjere islama.

2- Adabi zekata:

Zekata treba dati zadovoljne i smirene duše.

3- Ko je obavezan dati zekat?

Zekat je obavezan dati onaj ko ispunjava pet uslova (šarta) a to su:

- 1- Islam,
- 2- sloboda (da vlasnik imetaka nije rob),
- 3- posjedovanje imetka u visini nisaba¹,
- 4- potpunost vlasti (da vlasnik raspolaže imetkom),
- 5- da se imetak posjeduje punu godinu dana².

4- Imetak na koji se daje zekat

Zekat je obavezno davati na sljedeće vrste imetka:

- a- stoku, tj. deve, krave, ovce i koze,
- b- žitarice i plodove,
- c- zlato i srebro,
- d- trgovačku robu.

Zekat na stoku (deve, krave, ovce i koze)

Zekat je obavezan samo na stoku koja veći dio godine provodi na ispaši, a ne daje se na stoku koja se hrani u štali.

- a- Nisab deva: pet i više.
- b- Nisab goveda: trideset i više.
- c- Nisab ovaca i koza: četrdeset i više.

Pitanja

1- Kakav je propis zekata?

---

¹ Najmanja količina u kojoj je obavezan zekat.

² Ovaj šart ne važi za određene vrste imetka, poput žitarica i plodova.

- 2- Koliko zekat ima šartova? Nabroj ih.
- 3- Pojasni vrste imetka na koji se daje zekat.
- 4- Na koje vrste stoke se daje zekat?
- 5- Da li je obavezан zekat na stoku koja se izvodi na ispašu samo u jesen? Zbog čega?
- 6- Koliki je nisab goveda?

Zekat na ovce i koze:

ovce ili koze		
daje se:	količina	
	od:	do:
jedna	40	120
dvije	121	200
tri	201	
Na svaku sljedeću stotinu daje se još po jedna ovca ili koza.		
U zekat se ne može dati staro i oronulo grlo, niti ono koje ima bilo kakvu mahanu. U zekat se ne daje najlošiji a ni najvrijedniji imetak.		

Primjeri:

- 1- Vlasnik 340 ovaca na ime zekata dat će tri ovce.
- 2- Vlasnik 501 ovce na ime zekata dat će pet ovaca.

Zekat na deve:

daje se:	broj deva	
	od:	do:
jedna ovca	5	9
dvije ovce	10	14
tri ovce	15	19
četiri ovce	20	24
ženska deva koja je napunila jednu godinu	25	35
ženska deva koja je napunila dvije godine	36	45
ženska deva koja je napunila tri godine	46	60
deva koja je napunila	61	75

četiri godine		
dvije ženske deve koje su napunile po dvije godine	76	90
dvije ženske deve koje su napunile po tri godine	91	120
Kada broj deva pređe stotinu i dvadeset grla, na svakih četrdeset grla dat će se po jednu žensku devu koje je napunilo dvije godine, a na svakih pedeset po jedna deva koja je napunila tri godine.		

Primjer:

Vlasnik 121 deve na ime zekata dat će tri ženske deve koje su napunile po dvije godine .

Zekat na krave:

daje se:	količina	
	od:	do:
tele koje je napunilo jednu godinu	30	39
june koje je napunilo dvije godine	40	59
dva teleta koja su napunila po jednu godinu	60	
Na svakih sljedećih trideset grla daje se po jedno tele koje je napunilo jednu godinu, a na svakih sljedećih četrdeset grla june koje je napunilo dvije godine.		

Primjer:

Vlasnik 70 krava ($30 + 40$) na ime zekata dat će tele koje je napunilo jednu godinu i june koje je napunilo dvije godine .

Zekat na plodove i žitarice

Zekat je obavezno dati na sve vrste žitarica, pa i na one koje ljudi ne koriste za prehranu, i na sve plodove koji se uskladištavaju i mjere zapreminom (poput tovara i sl.) uz dva šarta:

- 1- Da dostigne visinu nisaba; a to je pet tovara, pri čemu prosječan tovar iznosi šezdeset saova, a jedan sā¹ iznosi četiri prosječne pregršti, što je jednako 612 kg, ako se radi o pšenici.
- 2- Da imetak u visini nisaba bude vlasništvo osobe koja daje zekat u vrijeme kada zekat postane obavezan. To je kod žitarica kada sazriju i zrna postanu tvrda, a kod plodova kada se vidi da su zreli (požutjeli ili pocrvenjeli). Stoga zekat nije obavezan na one žitarice ili plodove koji se skupe, dobiju kao poklon ili uzmu kao nadoknada za žetvu i tome slično.

Obaveza je izdvojiti jednu desetinu iz onog što se prirodno napaja, poput napajanja kišom, a jednu polovinu desetine iz onog što se vještački navodnjava, poput navodnjavanja pumpama. Zekat u visini od tri četvrtine desetine daje se na ono što se povremeno napaja uz teškoću, a povremeno bez teškoće.

Pitanja

- 1- Koliko iznosi jedan tovar? Koliki je nisab žitarica i plodova?
- 2- Koji šarti se moraju ispuniti da bi zekat na žitarice i plodove bio obavezan?
- 3- Koliko je obavezno izdvojiti na ime zekata u slijedećem:
  - a- žitarice napajane kišom,
  - b- vještački navodnjavane žitarice,
  - c- žitarice koje su povremeno vještački navodnjavane.

Zekat na zlato i srebro

Nisab zlata je dvadeset miskala, a to iznosi 85 grama.

Nisab srebra je dvjesto dirhema, a to iznosi 595 grama.

Od toga na ime zekata obavezno je dati 2,5%. Onaj ko nema puni nisab ni zlata ni srebra, spojiće ih zajedno, pa će, ako tako spojeni budu imali puni nisab, na njih dati zekat.

Ženama je dozvoljeno da se ukrašavaju zlatom i srebrom koje one, shodno običaju, nose. Muškarcima je dozvoljeno nositi prsten od srebra, a u nužnim slučajevima može koristiti ono što se izradi od zlata ili srebra poput zuba ili nekog drugog dijela tijela.

Zekat na novac daje onaj ko ima novca u vrijednosti nisaba u zlatu ili srebru kada prođe jedna godina od kad je ta vrijednost u njegovom vlasništvu, a daje se 2,5%.

---

¹ Mjera za zapreminu u iznosu od četiri pregršti.

Pitanja

- 1- Koliki je nisab zlata i srebra?
- 2- Koliki je zekat na zlato i srebro?

Zekat na trgovačku robu

Osoba koja posjeduje robu namijenjenu za trgovinu a dostiže visinu nisaba, kada prođe jedna godina od kad je roba u njegovom vlasništvu, procjenit će vrijednost te robe u vrijeme kada je napunila godinu i dat će zekat na tu vrijednost, poput zekata na zlato i srebro, tj. četvrt desetine (2,5%). Zekat se ne daje na ono što je pripremljeno za iznajmljivanje, poput stanova, auta i drugog, međutim, kada neko skupi novac uzimajući kiriju, vrijednost nisaba ili više, i prođe godina a ta vrijednost u njegovom vlasništvu, obavezan je dati zekat.

Pitanja

- 1- Na koju robu se daje zekat?
- 2- Kada se procjenjuje vrijednost trgovačke robe na koju se daje zekat?
- 3- Pojasni koliko se daje zekata na trgovačku robu?
- 4- Da li se daje zekat na ono što je pripremljeno za iznajmljivanje?
Pojasni!

Zekatul-fitru

Smisao zekatul-fitra

Allah je propisao zekatul-fitru radi čišćenja postača od grijeha, poput bestidnih i nepromišljenih riječi, i da bi ispunio potrebu siromašnih kako bi bili neovisni o tidoj pomoći barem na dane Bajrama u kojima je lijepo da muslimani pokažu radost i veselje.

Propis zekatul-fitra

Zekatul-fitru obavezan je dati svaki musliman¹ koji na dan Bajrama posjeduje koliko jedan sā' od hrane i drugih neophodnih potrebština više nego što je za taj dan potrebno njemu i onima koje zbrinjava.

Visina zekatul-fitra

Visina zekatul-fitra je jedan sā' u pšenici, hurmama, suhim grožđicama, ječmu, siru ili drugim namirnicama koje se koriste u ishrani, poput riže i kukuruza.

Jedan sā' u pšenici iznosi 2040 g a u riži 3 kg.

Vrijeme davanja zekatul-fitra

Obaveza davanja zekatul-fitra nastaje zalaskom Sunca zadnjeg dana ramazana. Najbolje je da se zekatul-fitru da na dan Bajrama prije klanjanja bajram-namaza, a može se dati i prije Bajrama na dan ili dva, ali se ne smije odložiti nakon bajram-namaza.

Pitanja

- 1- Zbog čega je propisan zekatul-fitru i ko ga je obavezan dati?
- 2- Kolika je visina zekatul-fitra?
- 3- U čemu se daje zekatul-fitru?

---

¹ Zekatul-fitru se daje na odrasle i na maloljetne.

- 4- Kada zekatul-fitr postaje obavezan i u kojem vremenu se može dati?

Davanje zekata

Zekat se mora dati čim postane obavezan. Prilikom davanja zekata potrebno je predhodno zanijetiti da je to davanje na ime zekata, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "**Djela se doista vrednuju prema namjerama.**"¹ Kada prođe godina, nastupi vrijeme žetve ili ubiranja plodova, zekat postaje obavezan, na što upućuju riječi Allaha Uzvišenog: "**I dajte na dan žetve i berbe ono na što drugi pravo imaju.**"² Nakon što zekat postane obavezan nije ga dozvoljeno odgađati, ako se može dati, osim koliko je potrebno da se dostavi onima kojima pripada.

Kome se daje zekat?

Zekat se daje u osam kategorija i nije dozvoljeno dati ga nekom drugom mimo njih:

- 1- Siromasi; to su oni koji nemaju ništa od imovine, ili imaju nešto, ali im nije dovoljno.
- 2- Nevoljnici; imaju nešto imovine, ali im nije dovoljna za njihovo izdržavanje.
- 3- Oni koji sakupljaju zekat; to su oni koje vođa muslimana pošalje da sakupljaju zekat, o njemu se brinu i dijele ga onima kojima pripada.
- 4- Oni čija srca treba pridobiti; ugledni i poštovani u svome narodu, kojima se daje nadajući se da neće raditi na štetu muslimana ili da će prihvatiti islam; a daje se i onima koji su već u islamu, ali im je iman slab, nadajući se da će ojačati u vjeri ili da će muslimani biti pošteđeni njihova zla.
- 5- Za otkup iz ropstva; to su robovi koji su sklopili ugovor sa svojim vlasnicima da im isplate određeni iznosit kako bi postali slobodni.
- 6- Prezaduženi; oni koji su se zadužili kako bi pomirili zavađene ili su se zadužili radi vlastitih potreba, a nisu u mogućnosti vratiti dug.

---

¹ Hadis bilježi Buharija na početku svoje zbirke vjerodostojnih hadisa, knjiga: Početak objave, poglavljje: Kako je počinjala objava, broj 1.

² El-En̄am, 141

- 7- Na Allahovu putu; poput boraca-mudžahedina koji se bore da Allahova riječ bude gornja.
- 8- Putnik-namjernik; onaj koji je daleko od svog mjesta boravka ostao bez sredstava za nastavak puta. Daje mu se koliko mu je potrebno da bi stigao do svog mjesta.

Dokaz je govor Allaha Uzvišenog: "**Zekat pripada samo siromasima i nevoljnicima, i onima koji ga sakupljaju, i onima čija srca treba pridobiti, i za otkup iz ropstva, i prezaduženima, i u svrhe na Allahovu putu, i putniku-namjerniku. Allah je odredio tako! – A Allah sve zna i mudar je.**"¹

Dijeliti dobrovoljnu sadaku je sunnet u bilo kojem vremenu, a naročito u ramazanu, deset prvih dana mjeseca zil-hidždžeta i kada se za tim ukaže potreba.

Pitanja

- 1- Kakav je propis davanja zekata?
- 2- Da li je dozvoljeno odgoditi davanje zekata nakon što postane obavezno?
- 3- Kome se daje zekat? Navedi dokaz.
- 4- Kakav je propis dobrovoljne sadake? Kada je najbolje dati dobrovoljnu sadaku?

---

¹ Et-Tevbe, 60

POST

Definicija posta

Post je suzdržavanje, s namjerom izvršavanja vjerskog obreda, od svega što kvari post, poput jela, pića, i drugih stvari koje kvare post, od zore do zalaska Sunca.

Propis posta mjeseca ramazana

Postiti ramazan je obavezan svaki musliman koji je punoljetan, razuman, sposoban da podnese post i nalazi se u mjestu boravka. Post je jedan od pet islamskih šarta. Obaveza posta ramazana nastupa viđenjem mlađaka ili upotpunjavanjem mjeseca ša'bana trideset dana, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: **"Zapostite kada vidite mlađak, a prekinite sa postom kada ga ponovo vidite, a ako se zakloni od vas, upotpunite trideset dana ša'bana!"¹**

Pohvalno je nastojati vidjeti mlađak tridesete noći ša'bana. Da bi se utvrdilo viđenje mlađaka i nastupanje ramazana dovoljno je da ga vidi jedna pouzdana osoba, a kod preostalih mjeseci, poput ševala i drugih, neophodno je viđenje dvojice pravednih ljudi koji će posvjedočiti da su ga vidjeli.

Ko može izostaviti ramazanski post?

Islam, svojom lakoćom i plemenitošću, dozvoljava ostavljanje posta sljedećim osobama:

- a- Putniku koji je izašao iz naseljenog mjesta i krenuo na dalek put (dane koje nije postio obavezan je napostiti).
- b- Ženi u hajzu ili nifasu (nije joj dozvoljeno postiti, niti bi joj post bio ispravan, a dane koje nije postila obavezna je napostiti).
- c- Trudnici i dojilji, ukoliko se boje da će post našteti njima ili djeci, ostavit će post a dane koje nisu postile kasnije napostiti. Ako se, pak, boje samo za dijete, mogu ostaviti post, ali će napostiti propuštane dane i uz to za svaki dan nahraniti po jednog siromaha.

---

¹ Hadis bilježi Buharija, Knjiga o postu, poglavljje: Kada vidite mlađak postite, i kada ga vidite prekinite post, broj 1909. I Muslim, Knjiga o postu, poglavljje: Obaveza posta ramazana počinje viđenjem mlađaka, broj 1081.

- d- Osobi koja nije u stanju postiti zbog starosti ili bolesti u kojoj se ne nada da će ozdraviti (ostavit će post ali će za svaki dan nahraniti po jednog siromaha).
- e- Bolesniku (pokuđeno mu je postiti ako se boji da će mu post naškoditi).

Haram je ostaviti post u ramazanu bez šerijatskog opravdanja. Onaj ko namjerno pokvari post, postit će ostatak dana i obavezan je napostiti taj dan.

Propuštanje dane obavezno je napostiti prije nastupanja novog ramazana. Osoba koja je dužna napostiti određeni broj dana, ali to, bez opravdanog razloga, ne uradi prije nastupanja novog ramazana, napostit će te dane nakon ramazana i uz to za svaki dan nahraniti po jednog siromaha.

Kada se nijeti post?

Da bi obavezni post bio ispravan, uslov je da se nijet doneće prije zore. Kod dobrovoljnog posta može se donijeti nijet i u toku dana, prije ili poslije podne, ako se predhodno ne uradi nešto od onog što kvari post.

Šta kvari post?

Postač se mora kloniti stvari koje kvare post a to su:

- a- jelo,
- b- piće,
- c- stvari koje su poput jela i pića, npr. infuzija,
- d- pušenje,
- e- namjerno izazvano povraćanje,
- f- hidžama i obilan izlazak krvi, kao na primjer prilikom davanja krvi, ako će to oslabiti postača,
- g- hajz i nifas,
- h- izlazak sperme izazvan nadražajem, velikom požudom, poljupcem i sličnim,
- i- spolni odnos.

U svim navedenim slučajevima post je pokvaren i mora se napostiti dan za dan, bez otkupa (keffareta), osim u slučaju kvarenja posta spolnim odnosom, gdje je potreban i otkup (keffaret).

Otkup (keffaret) je oslobođenje roba, postiti dva uzastopna mjeseca ili nahraniti šezdeset siromaha. Obavezno je pridržavati se redoslijeda, tj. ako nije u mogućnosti oslobođiti roba onda će postit, a ako ne može postiti nahranit će siromahe.

Ukoliko postač pojede ili popije iz zaborava, ili ako mu prašina uđe u usta bez namjere, to mu neće pokvariti post.

Adabi posta

Musliman je obavezan kloniti se gibeta, nemimeta, laži i lažnog svjedočenja u svim vremenima a naročito za vrijeme posta. To vrijeme treba ispuniti učenjem Kur'ana, zikrom i spominjanjem Allaha Uzvišenog.

Sunnet je požuriti sa iftarom, a sehur odgoditi, jer je Poslanik, sallallah alejhi ve sellem, rekao: "**Ljudi su u dobru sve dok požuruju sa iftarom.**"¹

Dobrovoljni post

Sunnet je postiti tri dana u svakom mjesecu, postiti ponedjeljak i četvrtak, šest dana mjeseca ševvala, devet prvih dana zil-hidždžeta a Dan Arefata je potvrđeno postiti onom ko nije na hadždžu, deseti dan muharema i sunnet je postiti dan prije i poslije njega.

Pitanja

- 1- Šta je to post?
- 2- Ko je obavezan postiti ramazan?
- 3- Kako znamo da je ramazan nastupio? Navedi dokaz.
- 4- Navedi trojicu od onih kojima je dozvoljeno ostaviti post.
- 5- Navedi neke od stvari koje kvare post.
- 6- Kakav je propis postača koji nešto pojede ili popije iz zaborava?
- 7- Navedi neke od adaba posta.
- 8- Kada je najbolje postiti dobrovoljno? U kojem od devet dana zil-hidždžeta je potvrđeno postiti?

---

¹ Hadis bilježi Buharija u Knjizi o postu, broj 1957, i Muslim u Knjizi o postu, poglavlje: Vrijednost sehura i pohvala požurivanja iftara i odgađanja sehura, broj 1098.

HADŽDŽ I UMRA

Hadždž - peti islamski šart

Hadždž je propisan devete godine po Hidžri. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je hadždž obavio jedanput. Taj hadždž je poznat po imenu "Oprosni hadždž" (*Hidždžetul-vedā*).

Propis hadždža i umre

Obaviti hadždž i umru jednom u životu obavezna je osoba kod koje se ispune slijedeći šarti:

- 1- Islam,
- 2- razum,
- 3- punoljetnost,
- 4- sloboda,
- 5- mogućnost, tj. tjelesna i materijalna mogućnost uz sigurnost puta¹.

Kada je žena u pitanju, uz ove šarte, uslovjava se još i mahrem koji će je pratiti na tom putu. Mahrem je muž kao i svaka druga osoba kojoj je trajno zabranjeno stupiti u brak sa dotičnom ženom zbog krvne veze, poput oca, ili zbog dojenja, poput brata po mlijeku.

Mikat

Mikat je mjesto na kojem se nijeti ulazak u obred hadždža i umre. Postoji pet mikata.

Hadždžski mjeseci su: ševval, zul-ka'de i deset dana zil-hidždžeta. Nije ispravno donijeti nijet ulaska u hadždžski obred prije nastupanja ovih mjeseci niti nakon njih.

Ihram

Ihram je nijet ulaska u obred (hadždža ili umre).

Sunnet je onom ko želi donijeti nijet ulaska u obred da se prije toga okupa i očisti. Muškarci uz to skidaju šivanu odjeću i oblače bijele ihrame. Sunnet je da se ovaj nijet doneše nakon farz ili nafile namaza.

---

¹ Osoba koja je materijalno u mogućnosti obaviti hadždž, ali je zdravstveno nesposobna i nema izgleda da će joj se stanje popraviti obezbjedit će sredstva drugoj osobi koja će za nju obaviti hadždž (bedel).

Pohvalno je naglasiti koju od tri vrste obreda¹ nijeti, a to su:

- 1- temettu' (najbolja vrsta)
- 2- ifrad
- 3- kiran

Nakon što doneše nijjet, počet će učiti telbijju koja glasi:

"لَبَيْكَ اللَّهُمَّ لَبَيْكَ لَبَيْكَ لَبَيْكَ لَا شَرِيكَ لَكَ لَبَيْكَ إِنَّ الْحَمْدَ وَالنِّعْمَةَ لَكَ وَالْمُلْكَ لَا شَرِيكَ لَكَ."

(*Lebbejkellāhumme lebbejk, lebbejke lā šerīke leke lebbejk! Innel-hamde ven-ni'mete leke vel-mulk, lā šerīke lek!*) A to znači: "Odazivam Ti se, Allahu, odazivam! Odazivam Ti se, Ti sudruga nemaš! Odazivam Ti se, Tebi pripada svaka hvala, blagodat i vlast! Ti sudruga nemaš!"

Telbijju je pohvalno što češće ponavljati. Mučkarci je uče glasno, a ženama je pohvalno učiti tihim glasom.

Stvari koje postaju zabranjene ulaskom u ihram

Osobi koja doneše nijjet ulaska u obred (hadždža ili umre) postaju zabrenjene slijedeće stvari:

- 1- oblačenje šivenje odjeće (muškarcima),
- 2- uklanjanje dlaka,
- 3- rezanje noktiju,
- 4- pokrivanje glave (muškarcima),
- 5- sklapanje bračnog ugovor,
- 6- spolni nadražaj,
- 7- spolni odnos,
- 8- ubijanje divljači,
- 9- mirisanje.

Kako će postupiti onaj ko uradi neku od zabranjenih stvari?

Otkup (fidja) za uklanjanje dlaka, rezanje noktiju, oblačenje šivenog, pokrivanje glave i upotrebu mirisa je jedna od tri stvari, između kojih hadžija ima pravo izabrati, a to su:

- postiti tri dana,
- nahraniti šezdeset siromaha, dajući svakom od njih po pregršt pšenice ili dvije pregršti neke druge žitarice osim pšenice,
- zaklati ovcu.
- Onaj ko ubije divljač ili ugine kod njega dužan se je otkupiti tako što će u kurban zaklati njoj sličnu životinju od stoke koja se inače kolje u kurban. Na primjer ako ubije gazelu obavezani je zaklati kozu. Ukoliko ubijena divljač ne bude bila slična nekoj od stoke koja se kolje za kurban procijeniti će se vrijednost divljači u novcu, a zatim kupiti hrana siromasima u toj vrijednosti. Svakom

---

¹ O vrstama obreda će, ako Bog da, biti više govora kod pojašnjenja načina obavljanja hadždža i umre.

siromahu se daje pregršt pšenice ili dvije pregršti neke druge žitarice osim pšenice. Također, može se iskupiti postom, tako što će za svakog siromaha kojeg bi nahranio postiti po jedan dan.

vrsta prekršaja	fidja	napomena
<ul style="list-style-type: none"> - oblačenje šivenе odjeće - mirisanje - pokrivanje glave - uklanjanje dlaka - rezanje noktiju 	Hadžija će izabrati jednu od tri slijedeće stvari: <ul style="list-style-type: none"> -postiti tri dana -nahraniti šezdeset siromaha -zaklati ovcu 	Fidja nije obavezna ukoliko hadžija uradi neku od prve tri stvari iz zaborava.
- ubijanje divljači	Zaklati njoj sličnu životinju od stoke koja se inače kolje u kurban. Ako ne postoji njoj slična životinja kupit će se u njenoj vrijednosti hrana i podijeliti siromasima ili umjesto svakog siromaha kojeg bi nahranio postiti po jedan dan.	
- spolni odnos	Ako je imao odnos prije prvog oslobodenja od zabrana (<i>et-tahllulul-evel</i>) ¹ pokvario je hadždž i dužan je: 1-upotpuniti preostale obrede hadždža kojeg je pokvario, 2-slijedeće godine	

¹Prvo oslobođenje od zabrana zbog ihrama (*et-tahllulul-evel*) je kada hadžija uradi dvije od tri stvari, a to su: bacanje kamenčića na Džemretil-A'kabi, brijanje glave ili skraćivanje kose i hadžski tavaf (*tavaful-ifade*) sa sa'jom. Kada uradi dvije od ove tri stvari hadžija oblači šivenu odjeću i postaje mu dozvoljeno sve što je bilo zabranjeno ulazkom u iham osim odnosa sa ženom.

	ponovo obaviti hadždž, 3-zaklati devu ili kravu i podijeliti meso siromasima u Mekki.	
--	--	--

Prinošenje žrtve

Hadžija koji obavlja temettu' ili kiran (vrste hadždža) obavezan je prinijeti žrtvu, tj. zaklati hedj¹. Prinosi se ovca ili sedmina² deve ili krave, a onaj ko nije u mogućnosti postit će tri dana za vrijeme hadždža i sedam kada se vратi kući.

Ruknovi i vadžibi hadždža i umre

Hadždž ima četiri rukna:

- 1- ihram (ulazak u obred),
- 2- stajanje na Arefatu,
- 3- hadždžski tavaf (*tavaful-ifade*),
- 4- sa'j

Hadždž ima sedam vadžiba:

- 1- ihram (ulazak u obred) na mikatu,
- 2- stajanje na Arefatu do zalaska Sunca,
- 3- boravak na Muzdelifi do polovine noći,
- 4- noćenje na Mini za vrijeme *ejjamit-tešrika*³,
- 5- bacanje kamenčića na džemretima,
- 6- brijanje glave ili kraćenje kose,
- 7- oprosni tavaf (*tavaful-veda*).

Ruknovi umre:

- 1- ihram (ulazak u obred),
- 2- tavaf,
- 3- sa'j.

Vadžibi umre:

- 1- ihram (ulazak u obred) na mikatu,

---

¹ Hedj se razlikuje od kurbana po tome što se kolje u Mekki, dok se kurban kolje na bilo kojem mjestu.

² Misli se pod sedminom deve ili krave da se sedam ljudi udruži i zajednički prinesu tu žrtvu.

³ *Ejjamut-tešrik* su drugi, treći i četvrti dan Kurban-bajrama.

2- brijanje glave ili kraćenje kose.

Onaj ko izostavi jedan od ovih ruknova nije mu isprava hadždž niti umra. Onaj ko izostavi vadžib obred mu je ispravan, ali je obavezan prinijeti žrtvu. Izostavljanje sunneta ne kvari obred i ne obavezuje nikakav otkup (fidju).

Kako se obavljaju hadždž i umra?

Pohvalno je osobi koja želi obaviti hadždž ili umru, kada stigne na mikat, da se okupa, očisti i namiriše. Muškarac će skinuti šivenu odijeću i obući dva bijela ihrama u kojima će zanijetiti obred koji želi obaviti. Žena može obući odjeću kakvu hoće ali ta odjeća mora skrivati njenu ljepotu. Prilikom donošenja nijjeta odredit će jednu od tri vrste obreda koju želi obaviti, a to su: temettu', ifrad i kiran.

Najbolja od ove tri vrste je temettu'. Ovom vrstom obavlja se umra u mjesecima hadždža a nakon nje hadždž u istoj godini. Prilikom ulaska u ovaj obred izgovorit će:

"لَبَّيْكَ عُمْرَةً مُتَمَمَّعًا بَهَا إِلَى الْحَجَّ"

"Lebbejke umreten mutemettia'n biha ilel-hadždž!" (Odazivam Ti se, Allahu, obavljujući umru a nakon nje hadždž).

Zatim ifrad. Ovom vrstom obavlja se samo hadždž, a pri ulazku u obred izgovorit će: "لَبَّيْكَ حَجَّا"

"Lebbejke hadždžen" (Odazivam Ti se, Allahu, obavljujući hadždž).

A zatim kiran. Ovom vrstom obavlja se hadždž i umra zajedno, a pri ulasku u obred izgovorit će: "لَبَّيْكَ عُمْرَةً وَ حَجَّا"

"lebbejke umreten ve hadždžen" (odazivam Ti se Allahu obavljujući umru i hadždž).

Nakon toga učiti će *telbiju* koja glasi:

"لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ لَبَّيْكَ لَبَّيْكَ لَا شَرِيكَ لَكَ لَبَّيْكَ إِنَّ الْحَمْدَ وَالنِّعْمَةَ لَكَ وَالْمُلْكَ لَا شَرِيكَ لَكَ."

(Lebbejkellāhumme lebejk, lebbejke lā šerīke leke lebbejk! Innel-hamde ven-ni'mete leke vel-mulk, lā šerīke lek!)

Osoba koja obavlja hadždž temettu' ili umru po dolasku u Mekku odlazi u harem i obavlja *tavaful-umreh*, a onaj ko je zanijetio kiran ili ifrad obavlja *tavaful-kudum*¹. Tavaf će obaviti hodajući oko Ka'be sedam krugova, tako da Ka'ba bude sa njegove lijeve strane. Tavaf počinje od crnog kamena i kod njega završava. Nakon tavafa klanjat će dva rekata iza *Mekami-Ibrahima* (mjesta na kojem je stajao Ibrahim alejhis-selam). Zatim odlazi na Safu kako bi obavio umranski sa'j. Sa'j počinje od Safe a završava na Mervi. Između Safe i Merve hoda se sedam puta. Odlazak od Safe do Merve računa se jedanput, a vraćanje nazad drugi put. Nakon toga onaj ko obavlja hadždž temettu ili umru skratiti će kosu ili obrijati

¹ *Tavaful-kudum* je tavaf koji se obavlja kada se doputuje u Mekku.

glavu i time je izišao iz iherama i upotpunio umru, dok onaj ko obavlja kiran ili ifrad ostaje u iheramima sve do prvog dana Bajrama. Osmi dan zil-hidždžeta (*jeumut-tervije*) onaj ko obavlja temetu zanijetiće hadždž na mjestu na kojem se nalazi i neće se vraćati na mikat, jer stanovnici Mekke nijete u Mekki. Zatim će otići na Minu gdje će provesti devetu noć zil-hidždžeta. Kada Sunce izade devetog dana zil-hidždžeta uputiće se prema Arefatu. Čitav Arefat je mjesto za stajanje osim doline koja se zove *Batnu u'rineh*. Na Arefatu će klanjati podne i ikindiju u podnevskom vremenu krateći namaze, i puno će, okrenut prema Kibli, dobiti i tražiti milost i oprost od Allaha. Nakon zalaska Sunca, zajedno sa ostalim hadžijama, krenut će prema Muzdelifi gdje će klanjati akšam i jaciju spojeno i skraćeno. Tu noć će provesti na Muzdelifi i klanjati sabah, a onda stajati na mjestu koje se zove *Meša'rul-haram*, gdje će puno dobiti do pred izlazak Sunca. Prije izlaska Sunca krenut će prema Mini. Dozvoljeno je slabim i iznemoglim osobama napustati Muzdelifu nakon polovine noći.

Obredi koji se obavljaju na dan Bajrama

Hadžija će na Muzdelifi ili na Mini skupiti kamenčiće, pa kada stigne na Minu, bacit će sedam kamenčića na *Džemretul-A'kabi*, a zatim će zaklati hedj, ako je zanijetio temetu ili kiran, dok onaj ko je zanijetio ifrad nije dužan zaklati hedj. Nakon toga će obrijati glavu ili skratiti kosu. Time se završava prva faza oslobođanja od zabrana koje su važile dok se bilo u iheramu.

Zatim će se uputiti prema Mekki radi obavljanja *tavaful-ifade*, a to je glavni hadždžski tavaf. Onaj ko je zanijetio temetu, nakon tavafa obavit će i hadždžski sa'j, a isto tako i onaj ko je zanijetio kiran ili ifrad ako nisu obavili sa'j nakon *tavaful-kuduma*. Time hadžiji postaje dozvoljeno sve što mu je bilo zabranjeno iheramom.

Nakon toga hadžija se vraća na Minu kako bi tu proveo naredne noći *ejjamit-tešrika* i kako bi bacao kamenčiće na sve tri džemreta nakon zevala, tj. nakon što nastupi podne-namaz. Na svakom džemretu bacit će po sedam kamenčića. Prvo će baciti na malom džemretu, a to je onaj koji je najbliži džamiji *El-Hajf*, zatim srednjem a zatim velikom (*Džemretul-Akabe*). Na ovakav način će i drugi dan od *ejjamit-tešrika* baciti kamenčiće, a i treći ako drugi dan ne napusti Minu. Iz Mekke neće izaći sve dok ne obavi oprosni tavaf (*tavaful-veda*).

Žena je poput muškarca u svim obredima osim što za vrijeme iherama ostaje u svojoj šivenoj odjeći, ali joj nije dozvoljeno oblačiti nikab i rukavice, a kada pored nje budu prolazili strani ljudi lice će pokriti mahramom.

Žena koja je u hajzu ili nifasu neće tavafiti sve dok ne postane čista, a oprosni tavaf joj nije obavezan. A Allah najbolje zna.

Pitanja

- 1- Koje godine je propisan hadždž?
- 2- Kakav je propis hadždža i umre?
- 3- Navedi šartove koji su potrebni da bi hadždž i umra bili obavezni.
- 4- Koliko ima mikata?
- 5- Gdje će stanovnici Mekke zanijetiti hadždž i umru?
- 6- Nabroj mjeseca hadždža!
- 7- Šta je to iham? Navedi neke od sunneta iham-a.
- 8- Kada se uči telbijja?
- 9- Šta sve postaje zabranjeno ulaskom u iham?
- 10- Šta mora hadžija uraditi kao otkup (fidja) ako, dok je u ihamu, obrije glavu ili odreže nokte?
- 11- Kakav je propis ako obuče šiveno ili pokrije glavu?
- 12- Kakva je naknada za ulovljenu divljač? Šta je naknada za ulovljenu gazelu?
- 13- Šta je dužan zaklati kao hedj onaj ko obavlja temettu' ili kiran?
- 14- Koliko hadždž ima ruknova? Nabroj ih.
- 15- Nabroj vadžibe hadždža.
- 16- Da li je ispravan obred osobe koja izostavi rukn hadždža ili umre? Zbog čega?
- 17- Kako će postupiti onaj ko izostavi vadžib prilikom obavljanja hadždža i umre?
- 18- Šta je sunnet hadžiji uraditi kada stigne na mikat prije nego zanijeti?
- 19- Koja su to tri načina na koje se može obaviti hadždž i umra i koji je najbolji?
- 20- S koje starne će hadžija ući u Mekku?
- 21- Koliko tavaf ima krugova i od kud počinje?
- 22- Koliko sa'j ima krugova i od kud počinje?
- 23- Kada će onom ko je zanijetio kiran ili ifrad prestati zabrane koje važe dok je u ihamu?
- 24- Kada će hadžija krenuti sa Mine prema Arefatu?
- 25- Kada hadžije napuštaju Arefat i gdje će provesti noć uoči Bajrama?
- 26- Kada je dozvoljeno otići sa Muzdelife?

- 27- Šta je potrebno uraditi da bi se završila prva faza oslobođanja od ihamskih zabrana?
- 28- Kakav je propis oprosnog tavafa (*tavaful-veda*)?

SADRŽAJ

Tema	Stranica
Predgovor	
Prvi dio: Pojednostavljeni prikaz tahareta (čistoće) i namaza	
Taharet (čistoća)	
Vježbe	
Nedžaset i njegove vrste	
Vježbe	
Pranje poslije nužde	
Abdest	
Način uzimanja abdesta	
Namaz	
Početna dova	
Prvo sjedenje (et-tešehhud)	
Salavati na Poslanika - sallallahu alejhi ve sellem	
Strogo propisani namazi	
Stvari koje kvare abdest	
Stvari koje kvare namaz	
Ponavljanje naučenog	
Drugi dio: Pojedinosti tahareta i namaza	
Adabi obavljanja nužde	
Čišćenje nakon nužde	
Pojedinosti vezane za abdest	
Abdeski šarti	
Abdeski farzovi	
Stvari koje kvare abdest	
Kada je gusul obavezan	
Kako se uzima gusul	
Tejemnum	
Tejemnumski šarti	
Šta kvari tejemmum	
Mesh po mestvama	
Pojedinosti vezane za namaz	

Način obavljanja namaza

Et-tehijatu i salavati na Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem

Ruknovi namaza i dokazi

Namaski vadžibi

Razlika između rukna i vadžiba

Sehvi-sedžda

Pokuđene stvari u namazu

Adabi odlaska u džamiju

Ponavljanje naučenog

Ezan i ikamet

Dova nakon ezana

Pitanja

Treći dio: Namaz u džematu, propisi imameta, džume-namaza, bajram-namaza, namaza-pomračenja, namaza za kišu i dženaze-namaza

Namaz u džematu

Pitanja

Propisi imameta

Pitanja

Položaj muktedija

Pitanja

Obaveznost slijedenja imama

Kada se naklanjava propuštanje

Kome je opravdan izostanak sa džume-namaza i džemata

Namaz bolesnika i putnika

Stalni sunneti i vitr-namaz

Pitanja

Vremena u kojima je zabranjeno klanjati

Pitanja

Ponavljanje naučenog

Džuma-namaz

Hutba džume-namaza

Način obavljanja džume-namaza

Sunneti džume-namaza

Pitanja

Bajram-namaz

Pitanja

Namaz-pomračenja

Pitanja

Namaz za kišu

Pitanja

Dženaza-namaz

Pitanja

Kupanje, stavljanje u kefine i zakopavanje umrlog

Kakav je propis gusulenja umrlog
Način kupanja (gusulenja) umrlog
Napomena
Stavljanje umrlog u kefine
Kefini muškarca
Napomena
Način stavljana žene u kefine
Stavljanje umrlog u kabur
Posjećivanje mezarja
Četvrti dio: Zekat, post i hadždž
Zekat
Zekat na stoku
Pitanja
Zekat na stoku
Zekat na plodove i žitarice
Pitanja
Zekat na zlato i srebro
Pitanja
Zekat na trgovačku robu
Pitanja
Zekatul-fitir
Pitanja
Davanje zekata
Pitanja
Post
Pitanja
Hadždž i umra
Ruknovi i vadžibi hadždža i umre
Kako se obavljaju hadždž i umra
Pitanja
Sadržaj